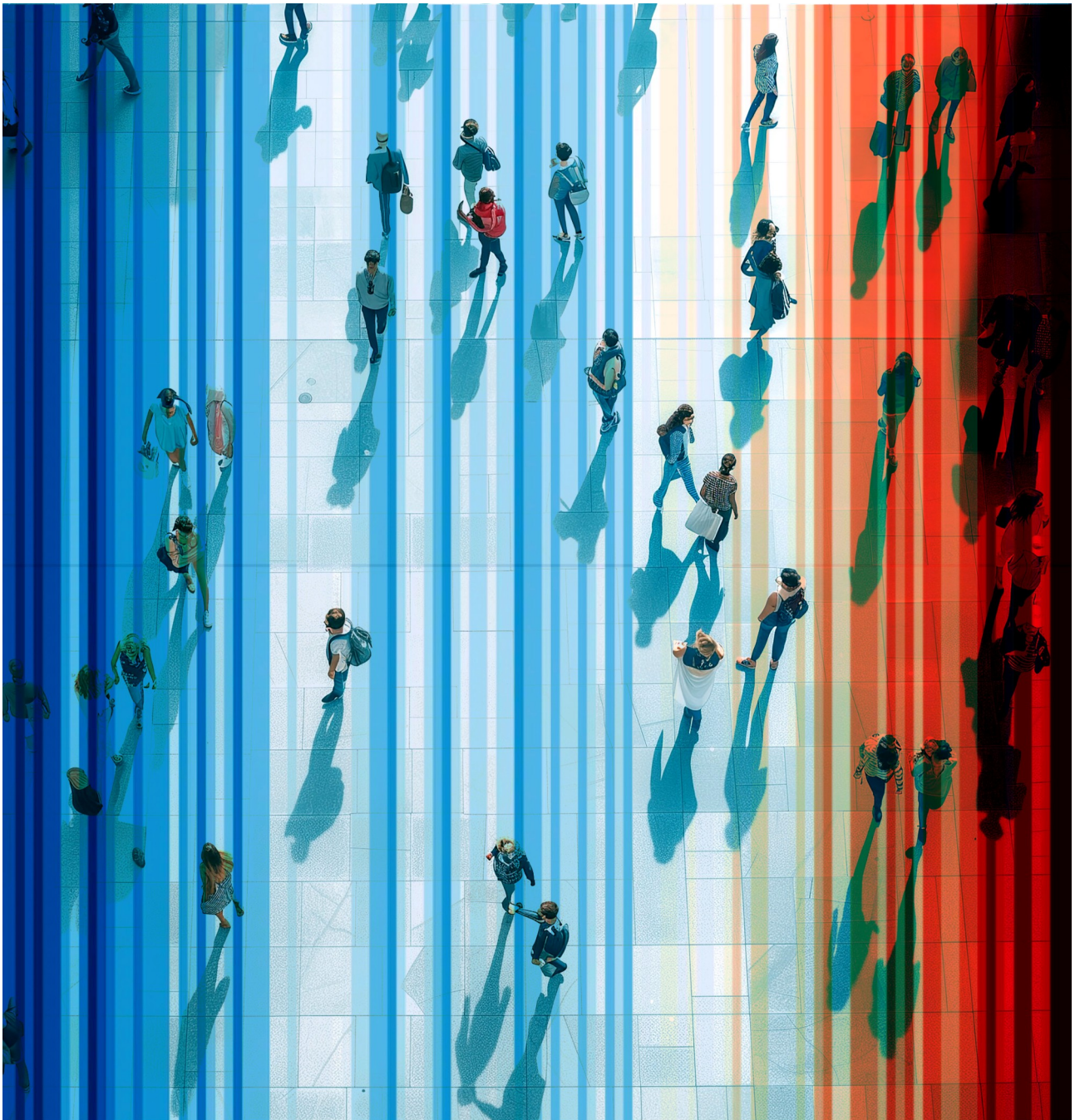

Perkaitės ir nepakankamai paruoštas: Europiečių gyvenimo su klimato kaita patirtis

EAA ataskaita

Europos aplinkos agentūra

Kongens Nytorv 6 nuotraukos(-ų)
1050 Kopenhaga K
Danija
Tel.: +45 33 36 71 00
Interneto svetainė: eea.europa.eu
Užklausos: eea.europa.eu/uzklausa

Eurofound
EUROFOUND
Wyattville Road, Loughlinstown, Co. Dublin
D18 KP65
Airija
Tel.: +353 1 2043100
Interneto svetainė: www.eurofound.europa.eu
Užklausos: information@eurofound.europa.eu

Teisinis pranešimas

Šio leidinio turinys nebūtinai atspindi oficialias Europos Komisijos ar kitų Europos Sąjungos institucijų nuomones. Nei Europos aplinkos agentūra, nei joks Agentūros vardu veikiantis asmuo ar įmonė nėra atsakingi už tai, kaip gali būti naudojama šioje ataskaitoje pateikta informacija.

Pranešimas apie „Brexit’ą“

EEE produktai, interneto svetainės ir paslaugos gali būti susiję su moksliniais tyrimais, atliktais iki Jungtinės Karalystės išstojimo iš ES. Moksliniai tyrimai ir duomenys, susiję su Jungtine Karalyste, paprastai bus paaiškinti vartojant tokius terminus kaip: „ES 27 ir Jungtinė Karalystė“ arba „EEE 32 ir Jungtinė Karalystė“. Šio požiūrio išimtys bus paaiškintos atsižvelgiant į jų taikymą.

Publikavimo politika

Siekdama apsaugoti aplinką, Europos aplinkos agentūra remia tik skaitmeninius leidinius. Savo leidinių nespausdiname.

Pranešimas apie autorių teises

© Europos aplinkos agentūra, 2026 m.; © EUROFOUND, 2026 m.

Šis leidinys skelbiamas pagal Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licenciją (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Tai reiškia, kad ji gali būti nemokamai pakartotinai naudojama be išankstinio leidimo komerciniams ar nekomerciniams tikslams, jei EEE pripažįstama kaip pirminis medžiagos šaltinis ir jei pirminė turinio reikšmė ar pranešimas nėra iškraipomi. Norint naudoti ar atgaminti elementus, kurie nepriklauso Europos aplinkos agentūrai, gali reikėti gauti atitinkamų teisių turėtojų leidimą.

Daugiau informacijos apie Europos Sąjungą pateikiama adresu https://european-union.europa.eu/index_en.

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2026 m.

ISBN 978-92-9480-755-7

ISSN 1977–8449

doi: 10.2800/6087030

Viršelio dizainas: EEE

Viršelio nuotrauka: © Pritaikyta iš "Adobe Stock"

Išdėstymas: Eworx/EEA

Turinys

Pripažinimai.....	4
Pagrindinės gairės.....	5
Santrauka.....	6
1 Įžanga.....	8
2 Respondentų suvokiamas su klimatu susijęs poveikis.....	10
3 Susirūpinimas dėl būsimo klimato poveikio.....	13
4 Respondentų nurodytos atsparumo klimato kaitai priemonės.....	14
4.1 Namų ūkių atsparumas.....	16
4.2 Atsparumo didinimo veiksmai respondentų srityse.....	19
4.3 Skirtumai tarp miesto ir kaimo respondentų.....	21
5 Respondentų grupių skirtumai.....	24
5.1 Namų ūkio finansiniai ištekliai.....	24
5.2 Amžius.....	27
5.3 Lytis.....	30
5.4 Būsto nuosavybė.....	31
5.5 Savarankiškai nurodyta sveikatos būklė.....	33
6 Išvados ir veiksmų galimybės.....	38
6.1 Būtinybė plačiai įgyvendinti prisitaikymo prie klimato kaitos sprendimus.....	38
6.2 Kova su karščiu kaip labiausiai paplitusiu pavojumi sveikatai ir gerovei.....	38
6.3 Namų ūkių atsparumo skatinimas.....	39
6.4 Pažeidžiamų grupių apsauga.....	39
Santrumpos.....	41
Nuorodos.....	42
1 priedas. Ataskaitoje analizuojami gyvenimo ir darbo ES e. apklausos 2025 m. klausimai.....	46

Dokumentą „[Eŭropo-Demokratio-Esperanto](#)“ parengė [Pierre Dieumegard](#)

Šio "laikino" dokumento tikslas- suteikti galimybę daugiau Europos Sąjungos gyventojų susipažinti su Europos Sąjungos parengtais (ir iš jos mokesčių finansuojamais) dokumentais.

Jei vertimų nėra, piliečiai į diskusijas neįtraukiami.

Šis dokumentas [egzistavo tik anglų kalba](#), PDF rinkmenoje. Iš pradinio failo sukūrėme nelyginį failą, parengtą "Libre Office" programinės įrangos, skirtą mašiniam vertimui į kitas kalbas. Dabar rezultatai pateikiami [visomis oficialiosiomis kalbomis](#).

Pageidautina, kad ES administracija perimtų svarbių dokumentų vertimą raštu. „Svarbūs dokumentai“ yra ne tik įstatymai ir kiti teisės aktai, bet ir svarbi informacija, reikalinga norint kartu priimti informacija pagrįstus sprendimus.

Siekiant kartu aptarti mūsų bendrą ateitį ir sudaryti sąlygas patikimiems vertimams, tarptautinė esperanto kalba būtų labai naudinga dėl savo paprastumo, reguliarumo ir tikslumo.

Susisiekite su mumis:

[Kontakto \(europokune.eu\)](mailto:kontakto@europokune.eu)

<https://e-d-e.org/-Kontakti-EDE>

Pripažinimai

Europos aplinkos agentūra (EAA) ir Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas (EUROFOUND) norėtų padėkoti EAA partneriams iš Europos aplinkos informacijos ir stebėjimo tinklo (EAA šalys narės), Europos Komisijos Pasirengimo ekstremaliosioms sveikatos situacijoms ir reagavimo į jas institucijos generalinio direktorato, Pasaulio sveikatos organizacijos Europos regioninio biuro, Tarptautinės migracijos organizacijos ir Europos klimato ir sveikatos veiksmų grupės už jų vertingą indėlį ir indėlį.

Pagrindinės gairės

- Ši ataskaita grindžiama internetine apklausa, kurioje dalyvavo daugiau kaip 27 000 respondentų iš 27 Europos šalių, ir joje pateikiama respondentų patirtis, susijusi su klimato poveikiu, jų susirūpinimas dėl būsimo poveikio ir atsparumo didinimo priemonės, kurių jie ėmėsi namuose ir stebėjo savo kaimynystėje.
- Daugiau kaip 80 proc. apklausos respondentų nurodė, kad per pastaruosius 5 metus nukentėjo bent nuo vienos su klimatu susijusios problemos (šilumos, potvynių, miškų gaisrų, vandens trūkumo, vėjo, uodų ir (arba) uodų įkandimų). Šiluma buvo dažniausiai pranešama problema: beveik pusė respondentų manė, kad jų namuose, darbe ar švietimo įstaigoje yra per karšta, o daugiau kaip 60 proc. respondentų teigė, kad jų kaimynystėje yra per karšta.
- Daugiau kaip 52 proc. respondentų buvo labai arba gana susirūpinę dėl itin aukštos temperatūros ateityje, o 48 proc. buvo labai arba gana susirūpinę dėl miškų gaisrų. Moterys, jauniausi (16–29 m. amžiaus) respondentai ir respondentai iš Pietų ir Vidurio Rytų Europos yra labiausiai susirūpinę dėl būsimo klimato poveikio.
- Vienas iš penkių respondentų neturėjo nė vienos iš apklausoje išvardytų namų ūkio priemonių, skirtų apsisaugoti nuo ekstremalių oro sąlygų (pvz., apsaugos nuo šešėlių, oro kondicionavimo ar vėdinimo, apsaugos nuo potvynių, lietaus vandens surinkimo, ekstremalių oro sąlygų draudimo, atsarginės elektros energijos sistemos ir avarinių priemonių rinkinio).
- Respondentų jaučiamas poveikis klimatui ir nurodytos atsparumo didinimo priemonės regionuose labai skiriasi. Didžiausią poveikį klimatui patyrė Pietų ir Vidurio Rytų Europos respondentai. Regioniniu lygmeniu grupė, kurioje mažiausia procentinė dalis respondentų nurodė tiek poveikį klimatui, tiek valdžios institucijų vadovaujamas priemones, išvardytas apklausoje, buvo iš Šiaurės Europos.
- daugiau kaip 38 proc. visų respondentų teigė, kad jie negali sau leisti vasarą tinkamai vėsinti savo namų; finansinių sunkumų patyrusių respondentų procentinė dalis padidėja iki 66 proc.
- Didesnė mažiau pasiturinčių respondentų, nuomininkų ar prastos sveikatos asmenų procentinė dalis nurodė patirianti klimato poveikį, palyginti su visais kitais respondentais. Be to, mažiau šių grupių respondentų nurodė, kad priėmė namų ūkių lygmens atsparumo klimato kaitai priemones arba kad jų kaimynystėje įgyvendinamos valdžios institucijų vadovaujamos priemonės.
- norint užtikrinti Europos visuomenės gerovę ir klestėjimą sparčiai kintant klimatui, reikia plačiu mastu įgyvendinti priemones, kuriomis užkertamas kelias klimato poveikiui ir jam pasirengiama, užtikrinti namų ūkių lygmens atsparumo priemonių įperkamumą ir teisingą valdžios institucijų vadovaujamų prisitaikymo veiksmų paskirstymą.

Santrauka

Tebesitęsianti klimato kaita kaip grėsmė Europos klestėjimui ir gerovei

Klimato kaita kelia vis didesnę grėsmę Europos visuomenės sveikatai, gerovei ir klestėjimui. Vykstant visuotiniam atšilimui, su klimatu susiję ekstremalūs reiškiniai, pavyzdžiui, karščio bangos, miškų gaisrai, potvyniai ar sausras, tampa vis dažnesni ir intensyvesni.

Europos ir nacionalinėse politikos sistemose pabrėžiamas skubus poreikis prisitaikyti prie klimato kaitos ir veiksmingai valdyti su klimatu susijusią riziką jos gyventojams ir ekonomikai. Tačiau nebuvo išsamiai įvertinta, koku mastu buvo įgyvendinti veiksmai, kuriais siekiama didinti ES atsparumą klimato kaitai, ypač atskirų namų ūkių atžvilgiu.

Šią ataskaitą kartu parengė Europos aplinkos agentūra (EAA) ir Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas (EUROFOUND) ir ji grindžiama internetinės apklausos išvadomis. Joje nagrinėjama su klimatu susijusio poveikio patirtis, atsparumo didinimo veiksmai, kurių imtasi namuose, įgyvendintų vietos veiksmų suvokimas ir atrinktų europiečių susirūpinimas dėl būsimo poveikio.

Plati su klimatu susijusio poveikio patirtis ir didelis susirūpinimas dėl ateities

Keturi iš penkių apklausos respondentų nurodė, kad per pastaruosius penkerius metus (2020–2025 m.) susidūrė su bent viena iš šių su klimatu susijusių problemų: nepatogi šiluma, potvyniai, gamtos gaisrai, vandens trūkumas, vėjo žala ar dažnesni vabzdžių įkandimai. Daugelis respondentų taip pat išreiškė susirūpinimą dėl būsimo poveikio klimatui, nes maždaug pusė jų yra susirūpinę dėl karščio ir miškų gaisrų. Tai, kad didelė respondentų dalis nurodė, jog praeityje patyrė poveikį, o ateityje susirūpins, rodo, kad reikia dėti daugiau pastangų siekiant prisitaikyti prie klimato kaitos.

Nepakankamo pasirengimo namų ūkių lygmeniu požymiai Europoje

Apklausoje nagrinėtos atsparumo klimato kaitai priemonės respondentų namuose. Daugiau nei pusė respondentų nepranešė, kad ėmėsi nė vienos iš apklausoje išvardytų apsaugos nuo klimato kaitos poveikio priemonių. Šiek tiek daugiau nei 22 proc. respondentų namuose neturėjo nė vienos iš išvardytų priemonių. Kovos su karščiu priemonės (dažniausiai pranešama problema) apima šešėliavimą (49 proc. respondentų nurodė), stogo ir (arba) sienų izoliaciją (48 proc.) ir oro kondicionavimą arba vėdinimą (32 proc.).

Daugiau nei 40 proc. respondentų nurodė, kad turi būsto draudimą, apimančią ekstremalius meteorologinius reiškinius. Daug mažesnė procentinė dalis respondentų parengė avarinius rinkinius (14 proc.) arba užtikrino prieigą prie atsarginio maitinimo šaltinio (8 proc.). Kad Europos visuomenė galėtų pakankamai prisitaikyti, namų ūkiai turi tapti atsparesni didindami informuotumą apie namuose taikomas priemones, prieigą prie jų ir didesnę jų įperkamumą.

Vietos prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmų neinfrastruktūrinis pobūdis

Respondentų nustatytos vietos priemonės, apie kurias dažniausiai pranešta, buvo įspėjimai arba įspėjimai dėl ekstremalių oro sąlygų (57 proc. respondentų), informuotumo apie riziką ir veiksmus, kurių reikia imtis ekstremalių oro sąlygų atveju, kampanijos (43 proc.) ir vandens naudojimo apribojimai sausuojų laikotarpiu (42 proc.). Iš viso 36 proc. respondentų nurodė pastebėję, kad jų vietovėje pasodinti medžiai arba pagerinta prieiga prie žaliųjų erdvių.

Nebuvo pranešta apie įprastas vietos potvynių prevencijos priemones ir vėsinimo centrų įrengimą. Ši institucijų vadovaujamų prisitaikymo prie klimato kaitos priemonių apžvalga, pagrįsta respondentų nuomone, rodo, kad kartu su į elgseną orientuotomis priemonėmis reikia daugiau infrastruktūra grindžiamų prisitaikymo prie klimato kaitos priemonių.

Nevienodas poveikis ir nevienodas atsparumas

Tam tikras respondentų nurodytas poveikis klimatui neproporcingai paveikė tam tikras grupes. Pavyzdžiui, keturis kartus daugiau respondentų iš mažiausių finansinių išteklių

turinčių namų ūkių patyrė problemų, susijusių su galimybe gauti saugaus ir švaraus vandens (15 proc., palyginti su 4 proc.). Be to, nuo miškų gaisrų ir su jais susijusių dūmų nukentėjo dvigubai daugiau respondentų, palyginti su respondentais iš namų ūkių, kurių finansiniai išteklių didžiausi (11 proc., palyginti su 5 proc.). Du trečdaliai tų, kuriems sunku sudurti galą su galu, vasarą negalėjo tinkamai vėsinti savo namų, palyginti su šiek tiek daugiau nei 9% tų, kurie suduria galą su galu, arba labai lengvai, arba lengvai.

Jauniausi respondentai ir moterys tapo grupėmis, kurioms labiausiai rūpi būsimas klimato poveikis. Tuo tarpu nuomininkai, palyginti su namų savininkais, buvo mažiau linkę taikyti atsparumo priemones namuose. Galiausiai, kalbant apie visą poveikį, respondentai, kurie patys įvertino prastą sveikatą, nurodė, kad klimato poveikis jiems daro didesnį poveikį, taip pat mažiau tikėtina, kad jų namuose bus taikomos atsparumo priemonės, palyginti su respondentais, kurie patys įvertino gerą sveikatą.

Siekiant užtikrinti socialinį teisingumą atsparumo klimato kaitai srityje, labai svarbu parengti prisitaikymo strategijas, kuriomis būtų apsaugoti visi žmonės, ypač pažeidžiamiausios grupės.

Apie apklausą

Ataskaitoje remiamasi duomenimis, surinktais atliekant kasmetinę EUROFOUND [gyvenimo ir darbo ES e. apklausą](#). 2025 m. į apklausą įtraukti klausimai apie praeityje juntamą klimato poveikį, susirūpinimą dėl ateities ir atsparumo didinimo veiksmų. Atsakymų į šiuos klausimus analizė šioje ataskaitoje yra [Europos klimato ir sveikatos stebėjimo centro](#) veiklos, kuria siekiama remti Europos prisitaikymo prie klimato kaitos politiką, daugiausia dėmesio skiriant sveikatai ir gerovei, dalis.

Į internetinę apklausą atsakė 27 000 žmonių iš 27 Europos šalių. Tačiau imtis nėra visiškai reprezentatyvi Europos populiacijos atžvilgiu (žr. 1.1 langelį). Siekiant spręsti šią problemą, po stratifikacijos buvo taikomi svoriai, atspindintys pagrindinių demografinių rodiklių, pvz., lyties, amžiaus, išsilavinimo ir urbanizacijos laipsnio, pasiskirstymą plačiojoje visuomenėje. Nepaisant to, rezultatų negalima apibendrinti visiems Europos gyventojams, o išvados susijusios tik su respondentais.

Vis dėlto išvados suteikia vertingų įžvalgų apie respondentų patirtį ir perspektyvas ir gali padėti suprasti su klimatu susijusias problemas ir prisitaikymo prie klimato kaitos elgseną.

1 Įžanga

Remiantis Europos klimato rizikos vertinimu (EUCRA), Europos žmonių sveikatai, apstatytai aplinkai, infrastruktūrai ir ekosistemoms jau kyla tam tikra kritinė su klimatu susijusi rizika. Jei dabar nebus imtasi ryžtingų veiksmų, didžioji dalis nustatytos su klimatu susijusios rizikos iki šio amžiaus pabaigos galėtų pasiekti kritinį arba katastrofinį lygį (EAA, 2024a). ES politikoje pripažįstama, kad dabartinės ir būsimos su klimatu susijusios rizikos valdymas yra labai svarbus siekiant išlaikyti Europos gerovę ir jos gyventojų gyvenimo kokybę (EK, 2021; EK, 2024 m.).

Europos piliečių nuomonė apie klimato kaitą reguliariai vertinama atliekant tokius tyrimus kaip kas dvejus metus atliekama „Eurobarometro“ apklausa dėl klimato kaitos (pvz., EK, 2025a) ir metinė Europos investicijų banko (EIB) klimato apklausa (pvz., EIB, 2024 m.). Šioje bendroje EAA ir EUROFOUND ataskaitoje pateikiamas papildomas požiūris į šią žinių visumą, pateikiant internetinės apklausos, kurioje dalyvavo daugiau kaip 27 000 dalyvių iš 27 ES valstybių narių, išvadas (žr. 1.1 langelį).

Konkrečiau, šioje ataskaitoje pateikiama įžvalgų apie su klimatu susijusio poveikio, kurį respondentai patyrė asmeniškai arba matė savo gyvenamojoje vietoje, rūšis. Joje taip pat pristatomos su klimatu susijusios jų ateities problemos. Svarbiausia, kad ataskaitoje pateikiama pirmoji atsparumo klimato kaitai priemonių – tiek tų, apie kurias pranešė respondentai namų ūkių lygmeniu, tiek jų pastabų dėl valdžios institucijų įgyvendintų priemonių – įgyvendinimo apžvalga visoje Europoje. Tačiau, kadangi jis grindžiamas pačių respondentų pateiktais duomenimis ir respondentų įspūdžiais, jis turėtų būti laikomas lakmuso testu, o ne sistemingu prisitaikymo pastangų aprašu.

Numatoma, kad ši ES kolektyvinio atsparumo klimato kaitai suvokimo apžvalga padės nukreipti pastangas į pastarojo meto ir vykstančius politikos pokyčius, pavyzdžiui, Europos parengties sąjungos strategiją (EK, 2025b) ir būsimą Europos atsparumo klimato kaitai ir rizikos valdymo integruotą sistemą. Rezultatų išskaidymas pagal geografinę teritoriją ir socialinę bei ekonominę grupę leidžia suprasti, kurioms vietovėms ir žmonėms kyla didžiausia rizika ir dėl kurių reikia imtis skubiausių veiksmų.

Apie apklausą

Nuo 2020 m. EUROFOUND kasmet atlieka didelio masto e. apklausą „Gyvenimas ir darbas ES“. Iš pradžių ji buvo sukurta siekiant įvertinti COVID-19 pandemijos poveikį žmonių gyvenimo ir darbo sąlygoms visoje Europos Sąjungoje (ES). Nuo 2022 m. e. apklausos teminė aprėptis buvo išplėsta, kad būtų galima įvertinti ilgalaikius pandemijos, karo Ukrainoje ir didėjančių pragyvenimo išlaidų padarinius.

2025 m. apklausoje daugiausia dėmesio skirta klimatui ir aplinkai. Jis apėmė klausimus apie žmonių patirtį, susijusią su klimato poveikiu, susirūpinimą dėl būsimos rizikos ir atsparumo didinimo priemonių, kurių ėmėsi respondentai arba kurios buvo pastebėtos jų vietovėje.

Atliekant e. apklausą taikomas netikimybinės atrankos metodas, visų pirma grindžiamas įdarbinimu internetu per tikslinius socialinės žiniasklaidos skelbimus, taip pat sniego gniūžtės ėminių ėmimu. Gauta imtis nėra reprezentatyvi visos tiriamosios visumos atžvilgiu. Be to, ankstesnių apklausos etapų respondentai kviečiami dalyvauti vėlesniuose etapuose. Todėl komisija yra reguliariai atnaujinama, tačiau nėra reprezentatyvi.

Siekiant pagerinti tyrimo reprezentatyvumą, buvo taikomas svorinis koeficientas po stratifikacijos, kad imtis būtų suderinta su ES 27 ir kiekvienos atskiros valstybės narės gyventojų demografiniu sudėtimi. 2025 m. svertiniai koeficientai buvo grindžiami lytimi, amžiumi, išsilavinimo lygiu ir regionu.

2025 m. balandžio 1 d. – birželio 4 d. atliekant e. apklausą gauti atsakymai iš maždaug 27 000 dalyvių iš 27 ES valstybių narių. Iš jų 16 500 buvo grįžtantys apklausos respondentai, o 10 500 buvo naujai įdarbinti socialinės žiniasklaidos kanalais (įskaitant reklamas „Instagram“ ir „Facebook“, taip pat organinius įrašus). Nustatytas minimalus tikslas – 500 respondentų iš kiekvienos šalies, kurį pasiekė dauguma valstybių narių, išskyrus Kiprą, Liuksemburgą ir Maltą. Keturiolikoje šalių imties dydis viršijo 1 000 respondentų.

Atliekant apklausą surinkta informacija apie respondentų savybes (amžius, lytis, kadencija, lengva sudurti galą su galu, savarankiškai įvertinta sveikata, namų ūkio tipas, taip pat geografinė padėtis ir urbanizacijos laipsnis). Ši informacija leido palyginti įvairių grupių atsakymus. Ataskaitoje pateikiama aprašomoji statistika. Tačiau taip pat buvo atlikta regresinė analizė, siekiant patikrinti, ar skirtumai buvo statistiškai reikšmingi ir tinkami, patikrinus kitų respondentų charakteristikas. Šiame leidinyje pateikiami tik tokiu būdu patvirtinti rezultatai.

Netikimybinės atrankos metodas reiškia, kad aprašomieji statistiniai duomenys neturėtų būti laikomi tiksliais visų ES gyventojų taškiniais įverčiais, nepaisant demografinio svorio. Tačiau nustatyti ryšiai, mechanizmai ir tendencijos yra statistiškai pagrįsti ir gali būti perkeltami.

Daugiau informacijos apie apklausą galima rasti [čia](#).

2 Respondentų suvokiamas su klimatu susijęs poveikis

Apklausoje respondentų buvo klausiama, kokį pasirinktą poveikį klimatui ⁽¹⁾ jie patyrė per pastaruosius 5 metus (žr. 1 priedą). Atsakymai atspindi dalyvių suvokimą ir gali apimti poveikį su įvairiomis priežastimis, kurios nėra išimtinai susijusios su klimato kaita. Atsižvelgiant į šį įspėjimą, 80,5 proc. respondentų nurodė, kad patyrė bent vieną poveikį iš tų, kurie išvardyti apklausoje, kaip parodyta 2.1 diagramoje. Geografiniu požiūriu respondentai iš Pietų ir Vidurio Rytų Europos buvo grupės, kuriose didžiausia procentinė dalis žmonių nurodė patyrė bent vieną poveikį klimatui (atitinkamai 86,1 proc. ir 85,3 proc.).

Šios išvados atitinka naujausios EIB apklausoje, kurioje 80 proc. ES respondentų teigė per pastaruosius penkerius metus patyrė bent vieną ekstremalų meteorologinį reiškinį, rezultatus (EIB, 2024 m.). Didelė respondentų iš Pietų Europos, kuriuos paveikė įvairus klimato poveikis, procentinė dalis taip pat atspindi 2025 m. specialiosios „Eurobarometro“ apklausoje dėl klimato kaitos (EK, 2025a) išvadas. Ji taip pat pritaria EUCRA (EEA, 2024a) akcentavimui, kad itin svarbu skubiai spręsti su klimatu susijusios rizikos klausimą tame regione.

Šiluma buvo pagrindinis su klimatu susijęs poveikis, su kuriuo susidūrė apklausoje respondentai. Per pastaruosius penkerius metus 49,7 proc. apklausoje respondentų namuose jautėsi pernelyg karšti, 46,8 proc. – darbo vietoje arba švietimo įstaigoje, o 60,7 proc. – už savo kaimynystės ribų. Tai rodo, kad pagrindinis būdas sumažinti šilumos poveikį žmonių sveikatai, gerovei ir našumui yra užtikrinti, kad ES pastatai ir platesnė gyvenamoji bei darbo aplinka būtų atsparūs karščiui (Martinez et al., 2025; EAA, 2022a).

Iš viso 34 proc. respondentų nurodė, kad per pastaruosius 5 metus pastebėtas uodų ar erkių įkandimų skaičiaus padidėjimas. Kintantis klimatas daro įtaką užkrato pernešėjų gausai, kramtymo sezono trukmei ir ligos perdavimo tikimybei (EAA, 2022a). Daugiausia įkandimų patyrė Pietų ir Vidurio Rytų Europoje (2.1 pav.), įskaitant Kiprą (60,9 proc.), Graikiją (59,0 proc.) ir Kroatiją (57,7 proc.).

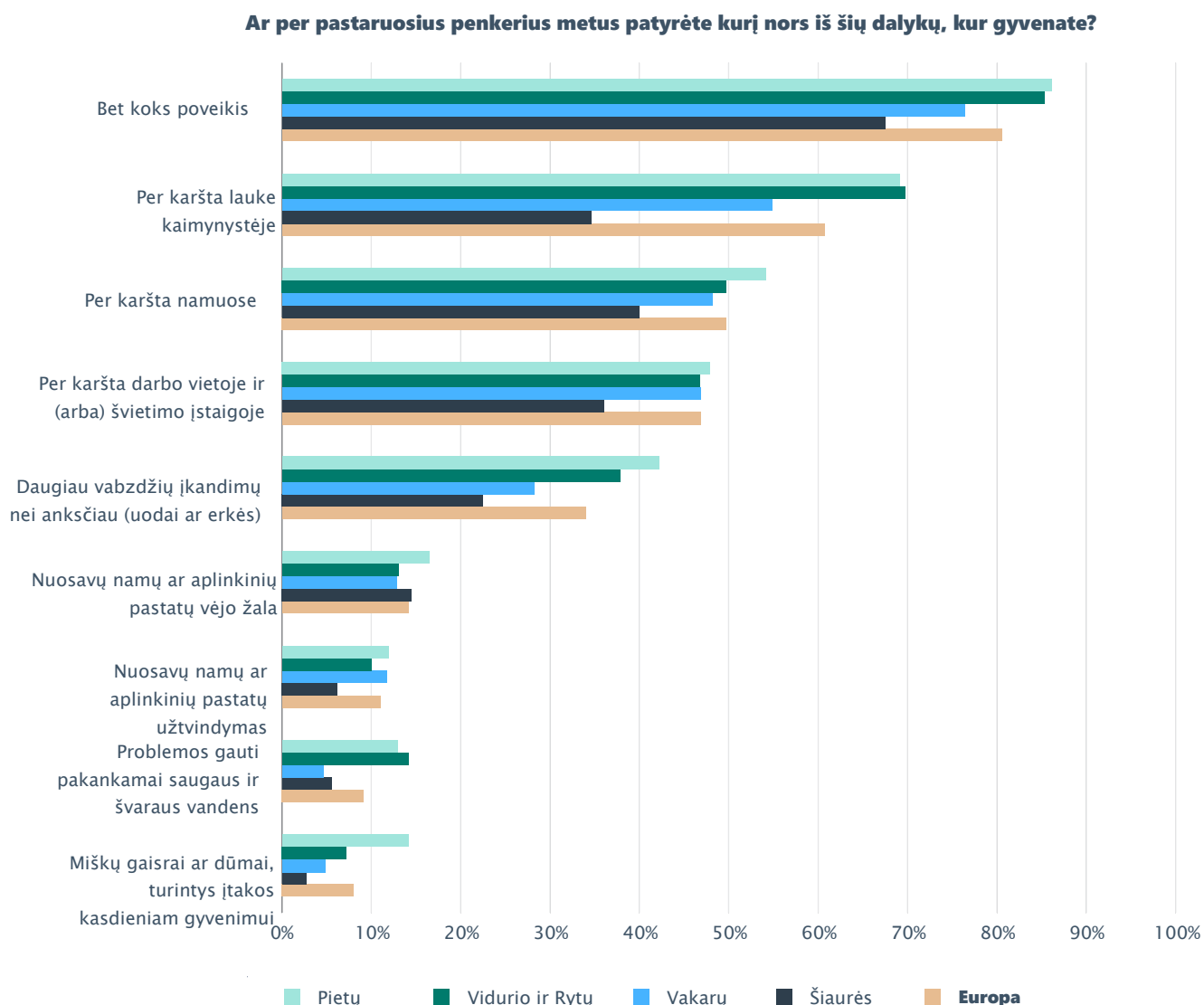
Tai kelia susirūpinimą visuomenės sveikatos požiūriu, nes šiose šalyse patvirtinta, kad jose yra Aedes invazinių uodų (ECDC, 2025), kurie gali pernešti dengės karštligę, Ziką ir čikunguniją. Jie taip pat turi vietinius Culex pipiens uodus (ECDC, 2023), kurie gali skleisti Vakarų Nilo karštinę.

Per pastaruosius 5 metus vėjo žalą arti esantiems namams ar pastatams patyrė 14,1 proc. respondentų. Be to, visą kitą poveikį klimatui patyrė maždaug dešimtadalis respondentų (žr. 2.1 diagramą).

Šalyse buvo didelių skirtumų, susijusių su respondentų, kurie patyrė poveikį, procentine dalimi. Pavyzdžiui, vėjo žalos respondentų namams ar netoliese esantiems pastatams patirtis labiausiai paplitusi Airijoje (43,3 proc. respondentų), taip pat Kroatijoje (29,4 proc.) ir Vengrijoje (26,6 proc.).

1 | Į apklausą įtrauktas poveikio klimatui sąrašas nėra baigtinis. Ją parengė EUROFOUND ir EAA, bendradarbiaudamos su Europos klimato ir sveikatos observatorijos organizacijomis partnerėmis. Sąrašas parengtas atsižvelgiant į pripažintą riziką Europos gyventojų klestėjimui ir gerovei, susijusią su klimato kaita (EAA, 2024a; EAA, 2025c). Galutinėje elementų, kuriuos reikia įtraukti, atrankoje buvo atsižvelgta į apklausoje trukmę.

diagrama. Respondentų, patyrusių klimato poveikį savo teritorijoje, procentinė dalis pagal Europos regionus

Pastabos: Šioje ir kitose diagramose naudojamos šios geografinės grupės: Vidurio ir Rytų Europa (Bulgarija, Čekija, Vengrija, Lenkija, Rumunija ir Slovakija); Šiaurės Europa (Danija, Estija, Suomija, Airija, Latvija, Lietuva ir Švedija); Pietų Europa (Kipras, Kroatija, Graikija, Italija, Malta, Juodkalnija, Portugalija, Slovėnija ir Ispanija); Vakarų Europa (Austrija, Belgija, Prancūzija, Vokietija, Lichtenšteinas, Liuksemburgas, Nyderlandai ir Šveicarija). Atskirų šalių apklausos rezultatus galima rasti [interaktyvioje](#) žiūryklėje.

Šaltinis: EAA, remiantis EUROFOUND, 2025 m.

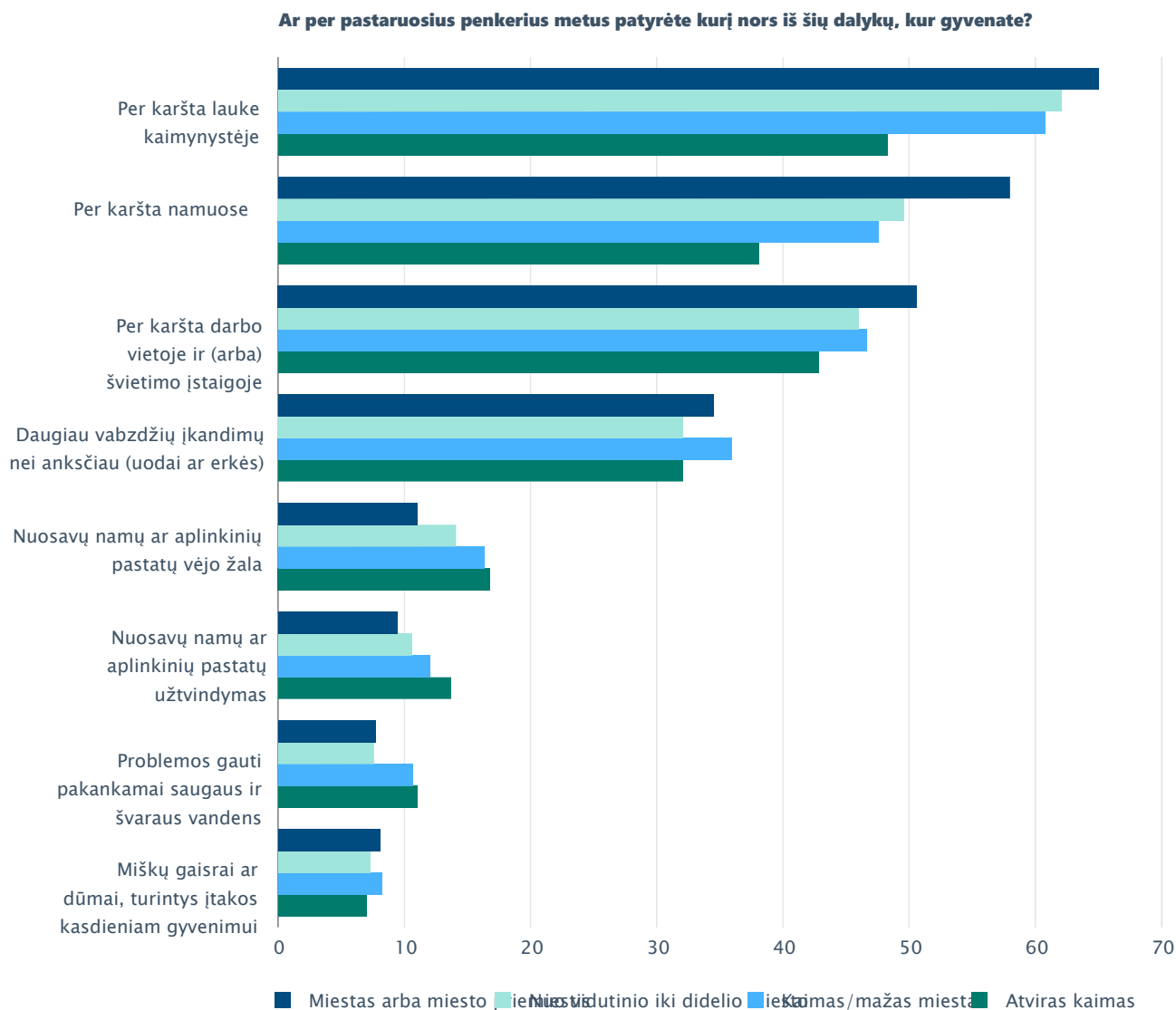
Gaisrus ir jų dūmus dažniausiai patyrė respondentai iš Graikijos (41,1 proc.), Portugalijos (35,2 proc.) ir Kipro (20,3 proc.), palyginti su vidutiniškai 8 proc. visoje Europoje. Respondentų, kurie per pastaruosius 5 metus patyrė potvynius, procentinė dalis atspindėjo didelio masto potvynių tendenciją per šį laikotarpį. Pavyzdžiui, daug didesnė procentinė dalis respondentų Austrijoje (25,9 proc.) ir Slovėnijoje (19,1 proc.) nurodė patyrę potvynius, palyginti su bendru 11 proc. Europos vidurkiu.

2 Respondentų suvokiamas su klimatu susijęs poveikis

Su klimatu susijęs poveikis buvo jaučiamas skirtingai, priklausomai nuo to, ar respondentai gyveno miesto, ar kaimo aplinkoje. Respondentų, patiriančių šilumą tiek patalpose, tiek lauke, procentinė dalis didėjo didėjant urbanizacijos lygiui (2.2 pav.).

Priešingai, labiau urbanizuotose vietovėse mažiau respondentų nurodė, kad jas paveikė vėjas, potvyniai ar prieigos prie vandens problemos. Tai gali atspindėti aukštesnį apsaugos nuo potvynių lygį miestuose, palyginti su rečiau apgyvendintomis vietovėmis, arba tai gali reikšti gerą prieigą prie infrastruktūros, pavyzdžiui, viešojo vandens tiekimo, miestuose.

diagrama. Respondentų, kurie savo vietovėje patyrė klimato poveikį, procentinė dalis pagal pačių nurodytą urbanizacijos lygį.

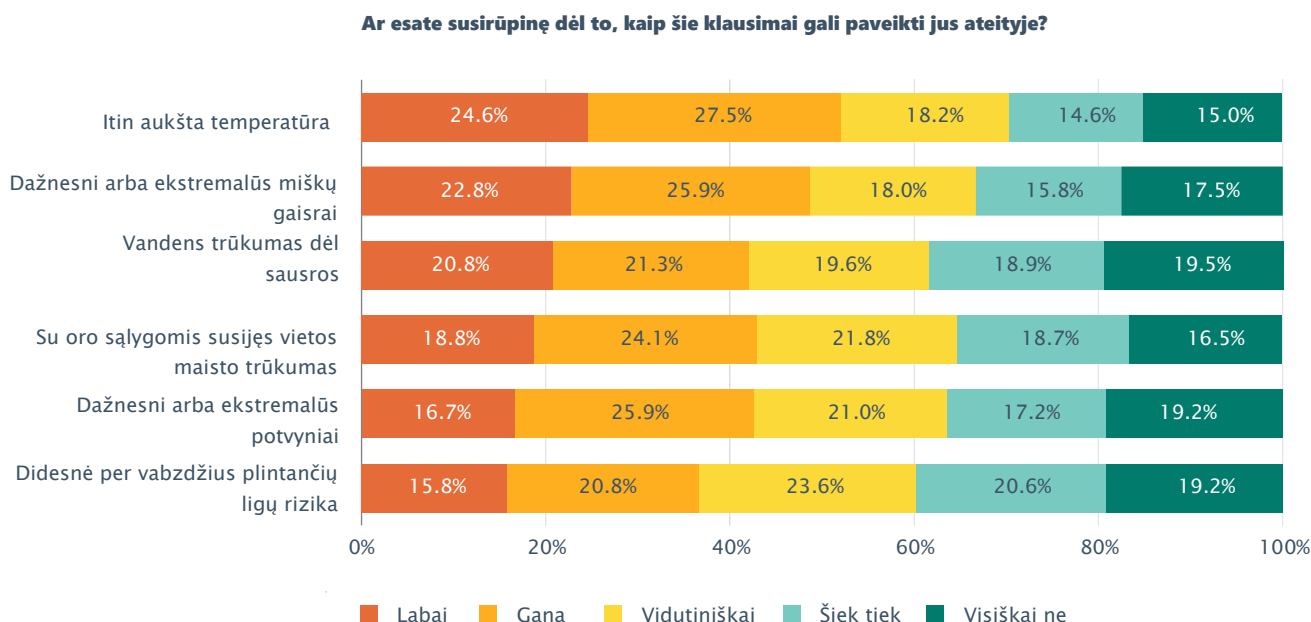
Šaltinis: EAA, remiantis EUROFOUND, 2025 m.

3 Susirūpinimas dėl būsimo klimato poveikio

Daugiau nei pusė respondentų (52,1 proc.) buvo labai susirūpinę arba gana susirūpinę dėl itin aukštos temperatūros, kuri ateityje sutrikdys kasdienį gyvenimą ir gerovę. Antras respondentams didžiausią susirūpinimą keliantis klausimas buvo dažnesni arba ekstremalesni miškų gaisrai; 48,7 proc. teigė, kad tai kelia didelį arba gana didelį susirūpinimą. Tai patvirtina EUCRA, kuri nustatė, kad karštieji ir miškų gaisrai yra vieni didžiausių pavojų žmonių sveikatai ir dėl jų reikia imtis skubiausių veiksmų (EEA, 2024a).

Panašus skaičius respondentų (42–43 proc.) buvo labai arba gana susirūpinę dėl sumažėjusių galimybių gauti vietinio ir (arba) sezoninio maisto ar saugaus vandens ir dažnesnių ar ekstremalesnių potvynių. Respondentams mažiausiai nerimą kėlė didesnė tikimybė susirgti uodų ar erkių įkandimais (3.1 pav.).

paveikslas. Respondentų, susirūpinusių dėl būsimo poveikio klimatui, procentinė dalis

Pastaba. Atskirų šalių apklausos rezultatus galima rasti [interaktyvioje](#) žiūryklėje.

Šaltinis: EAA, remiantis EUROFOUND, 2025 m.

Visiems pavojams keliamo susirūpinimo lygis geografiškai aiškiai skiriasi. Du kartus daugiau respondentų Pietų Europoje, palyginti su Šiaurės Europa, buvo labai arba gana susirūpinę dėl būsimų aukštų temperatūrų (61 proc., palyginti su 29,9 proc.), ekstremalių arba dažnesnių potvynių (50,2 proc., palyginti su 25,3 proc.) ir ekstremalių arba dažnesnių miškų gaisrų (58,8 proc., palyginti su 29,9 proc.).

Didesnė dalis respondentų iš Vidurio ir Rytų Europos buvo labai arba gana susirūpinę dėl galimybės užsikrėsti ligomis nuo erkių ar uodų, palyginti su respondentais iš Šiaurės Europos (45,1 proc., palyginti su 29,1 proc.), galimybės gauti vandens kasdieniam naudojimui (54,3 proc., palyginti su 23,2 proc.) ir galimybės gauti maisto (53,1 proc., palyginti su 29,9 proc.).

Išsamų atsakymų suskirstymą pagal atskiras šalis rasite [interaktyvioje žiūryklėje](#).

4 Respondentų nurodytos atsparumo klimato kaitai priemonės

Nors ES ir atskiros valstybės narės turi tvirtą politikos sistemą, kuria remiamas prisitaikymas prie klimato kaitos, informacijos apie įgyvendintus veiksmus ir jų veiksmingumą yra nedaug. Tai trukdo visapusiškai suprasti Europos pažangą siekiant atsparumo klimato kaitai (EAA, 2025a).

Šiame skyriuje pateikti apklausos rezultatai padeda atskleisti atsparumo klimato kaitai priemonių įgyvendinimo lygį visoje Europoje. Apklausos respondentų buvo paprašyta patvirtinti, ar jų namų ūkiui taikomos tam tikros atsparumo klimato kaitai priemonės, ir atsakyti į klausimus apie valdžios institucijų vadovaujamus veiksmus, kuriais prisidedama prie atsparumo klimato kaitai didinimo, kuriuos jie matė savo vietovėje ⁽²⁾ (1.1 lentelė). Išvardytos priemonės apėmė tiek infrastruktūra grindžiamas (kuriai reikalingos fizinės intervencijos priemonės), tiek ne infrastruktūra grindžiamas iniciatyvas.

Išvardytos atsparumo klimato kaitai priemonės gali būti suderintos su įvairiais krizių valdymo ciklo etapais:

- prevencija (krizės ar nelaimės padarinių mažinimas prieš įvykį);
- pasirengimas (planavimas, kaip reaguoti);
- reagavimas (veiksmai krizės ar nelaimės metu, siekiant kuo labiau sumažinti jos poveikį);
- atsigavimas (grįžimas prie padėties, buvusios prieš krizę ar nelaimę) (EEA, 2017; EK, 2025c).

lentelė. Į apklausą įtrauktos atsparumo didinimo priemonės

Atsparumo klimato kaitai priemonė		Pagrįsta infrastruktūra?	Krizių valdymo ciklo etapas
Namų ūkio lygmuo	Sienų arba stogo izoliacija	Taip	Parengtis
	Oro kondicionavimas arba vėdinimas	Taip	Parengtis
	Atspalvis	Taip	Parengtis
	Atsparumas potvyniams	Taip	Parengtis
	Lietaus vandens surinkimas	Taip	Parengtis
	Atsarginė elektros energijos sistema arba generatorius	Taip	Parengtis
	Neatidėliotinos pagalbos rinkinys	Ne	Parengtis / atsakymas
	Namų draudimas, apimantis ekstremalius meteorologinius reiškinius	Ne	Parengtis ir (arba) atsigavimas
Institucijos vadovaujamas	Įspėjimai apie ekstremalius meteorologinius reiškinius	Ne	Parengtis
	Informavimo apie riziką ir veiksmus, kurių reikia imtis ekstremalių oro sąlygų atveju, kampanijos	Ne	Parengtis
	Daugiau sodinamų medžių arba geresnės galimybės patekti į žaliąsias erdves	Taip	Prevencija
	Vėsinimo centrų parūpinimas	Taip	Parengtis
	Darbo / švietimo tvarkaraščių pakeitimai, siekiant išvengti veiklos karščiausiomis valandomis ar dienomis	Ne	Parengtis / atsakymas
	Potvynių prevencija	Taip	Prevencija
	Vandens naudojimo apribojimai sausų metu	Ne	Parengtis / atsakymas
	Uodų kontrolės priemonės	Ne	Prevencija
Pastaba. Dėl tikslios klausimų, susijusių su atsparumo klimato kaitai priemonėmis, formuluotės žr. 1 priedą.			
Šaltinis: EAA, remiantis EUROFOUND, 2025 m.			

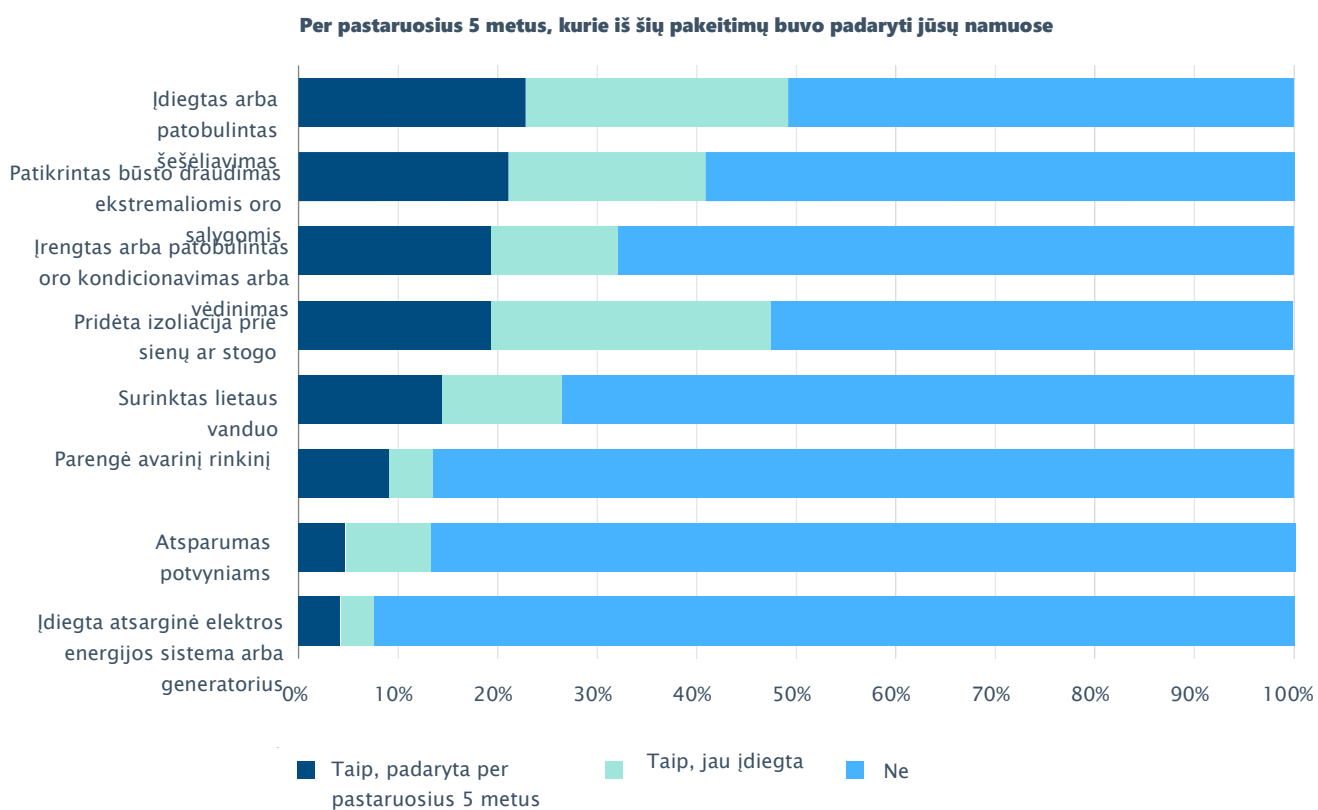
2 Apklausoje terminas „jūsų vietovė“ nebuvo išsamiau apibrėžtas ir buvo palikta galimybė jį interpretuoti.

(2) Apklausoje terminas „jūsų vietovė“ nebuvo išsamiau apibrėžtas ir buvo palikta galimybė jį interpretuoti.

4.1 Namų ūkių atsparumas

Nors 77,9 proc. respondentų bent vieną iš apklausoje išvardytų atsparumo klimato kaitai priemonių taikė namuose, nė viena iš priemonių nebuvo taikoma daugiau nei pusėje respondentų namų ūkių (4.1 pav.). Kai kurios priemonės (pvz., apsauga nuo potvynių) gali būti neaktualios nuostačiams, kuriuose nėra konkrečių pavojų. Tačiau nedidelė respondentų dalis taikė universalesnes priemones (pvz., avarinį rinkinį arba atsarginį maitinimo šaltinį). Apskritai rezultatai rodo, kad visoje Europoje namų ūkių lygmeniu apskritai nepakankamai pasirengta klimato kaitos keliamiems pavojams ir kitoms krizėms.

paveikslas. Respondentų, kurie savo šalyje taiko atsparumo klimato kaitai priemones, procentinė dalis

Pastaba. Atskirų šalių apklausos rezultatus galima rasti interaktyviame vaizde r.
 Šaltinis: EAA, remiantis EUROFOUND, 2025 m.

Dvi priemonės, kurių dažniausiai imamasi namuose, yra skirtos šilumos problemai spręsti. Dažniausia namuose taikoma priemonė buvo geresnis šešėliavimas; 49,2 proc. respondentų nurodė tai įdiegę. Tai yra palyginti nebrangi prisitaikymo prie klimato kaitos priemonė ir tiek vidaus, tiek išorės atspalviai yra veiksmingi mažinant pastatų vidaus temperatūrą (Martinez et al., 2025).

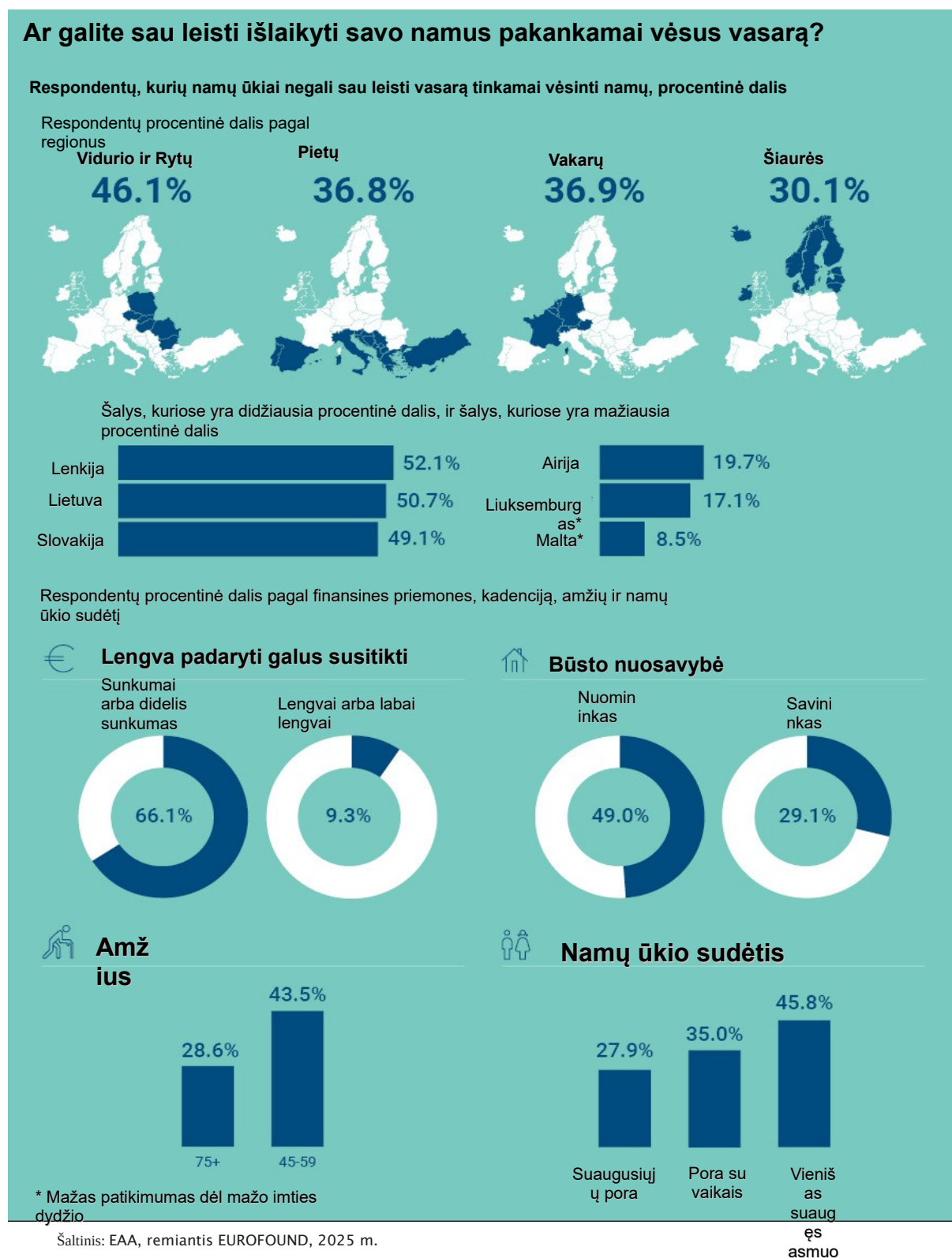
Antra pagal populiarumą priemonė buvo stogų ir sienų izoliavimas (47,6 proc.). Gerai suprojektuotuose pastatuose tai gali sumažinti perkaitimą, tačiau pastatuose, kuriuose trūksta tinkamos ventiliacijos, šešėlių ar šiluminės masės, perkaitimas gali pablogėti (Martinez et al., 2025); todėl šios priemonės veiksmingumas priklauso nuo jos konteksto. Pavyzdžiui, 2023 m. Europos pajamų ir gyvenimo sąlygų tyrime tik 24,2 proc. respondentų 16-oje Europos šalių manė, kad jų būsto vėsinimo sistema ir šilumos izoliacija yra pakankamos, kad vasarą būstas išliktų pakankamai vėsus (Eurostatas, 2023 m.).

Iš viso 32,1 proc. respondentų nurodė įdiegę arba patobulinę oro kondicionierių arba vėdinimą. Nors oro kondicionavimas gali būti veiksmingas sveikatos apsaugai, ypač pažeidžiamiems asmenims, platus oro kondicionavimo naudojimas yra netinkamo prisitaikymo pavyzdys. Dėl to kyla problemų, susijusių su didžiausiu elektros energijos poreikiu, o įrangos gaminama šiluma gali prisidėti prie šilumos salos miestuose poveikio (EAA, 2022c).

Be to, mechaniniam vėsinimui – oro kondicionavimui, aktyviam vėdinimui arba ventiliatorių naudojimui – reikalingos ir išankstinės investicijos, ir elektros energijos suvartojimas, todėl namų ūkiai patiria papildomų išlaidų. Tai gali trukdyti žmonėms įdiegti ar naudoti tokias priemones.

Paklausti, ar jie galėtų sau leisti vasarą tinkamai vėsinti savo namus, 38,2 proc. apklausos respondentų atsakė neigiamai. Didžiausia procentinė dalis respondentų, kurie vasarą negalėjo sau leisti vėsiai gyventi namuose, buvo Vidurio ir Rytų Europoje (46,1 proc.), palyginti su 30,1 proc. Šiaurės Europoje (4.2 pav.).

diagrama. Respondentų, kurių namų ūkiai negali sau leisti vasarą tinkamai vėsinti namų, procentinė dalis

Iš viso 40,8 proc. respondentų nurodė turintys ekstremalių oro sąlygų būsto draudimą. Šalyse buvo didelių skirtumų, susijusių su tuo, kiek respondentų nurodė, kad turi ekstremalių oro sąlygų namų draudimą. Švedijoje tokių respondentų buvo 17,4 proc., o Liuksemburge – 70,1 proc.

Kiekvienoje šalyje taikomos skirtingos draudimo sistemos turi įtakos draudimo prieinamumui ir įperkamumui. Europos draudimo ir profesinių pensijų institucijos (2024 m.) duomenimis, Graikijos, Italijos ir Rumunijos apsaugos nuo gaivalinių nelaimių skirtumai yra didžiausi dėl įvairių pavojų ir mažos draudimo skverbties. Nustatyta, kad potvynių draudimas yra ypač neįperkamas didelės rizikos zonose Lenkijoje ir Portugalijoje, taip pat keliuose Kroatijos, Vokietijos ir Baltijos valstybių regionuose (Tesselaar et al., 2020). Čia pateikti EUROFOUND (2025 m.) apklausos rezultatai tam tikru mastu atspindi šiuos modelius (žr. interaktyvų žiūrrovą). Tačiau jie turėtų būti vertinami atsargiai, nes tyrimo imtis nebuvo reprezentatyvi, o respondentai informaciją pateikė patys. Be to, draudimo apsauga, apie kurią praneša patys respondentai, gali būti šališka atšaukimo atžvilgiu, nes respondentai gali tiksliai neprisiminti ar nesuprasti konkrečių savo apsaugos nuo ekstremalių oro sąlygų politikos sąlygų.

Daugiau nei ketvirtadalis apklausos respondentų teigė, kad jie renka lietaus vandenį namuose naudoti sausais laikotarpiais. Kai kuriose šalyse, pavyzdžiui, Belgijoje, Čekijoje ir Slovėnijoje, lietaus vandens surinkimo sistemą turėjo daugiau kaip 40 proc. respondentų. Nemažai respondentų nurodė, kad per pastaruosius 5 metus jie įrengė lietaus vandens surinkimo sistemas (pvz., 26,7 proc. respondentų Čekijoje ir beveik ketvirtadalis respondentų Estijoje ir Slovakijoje).

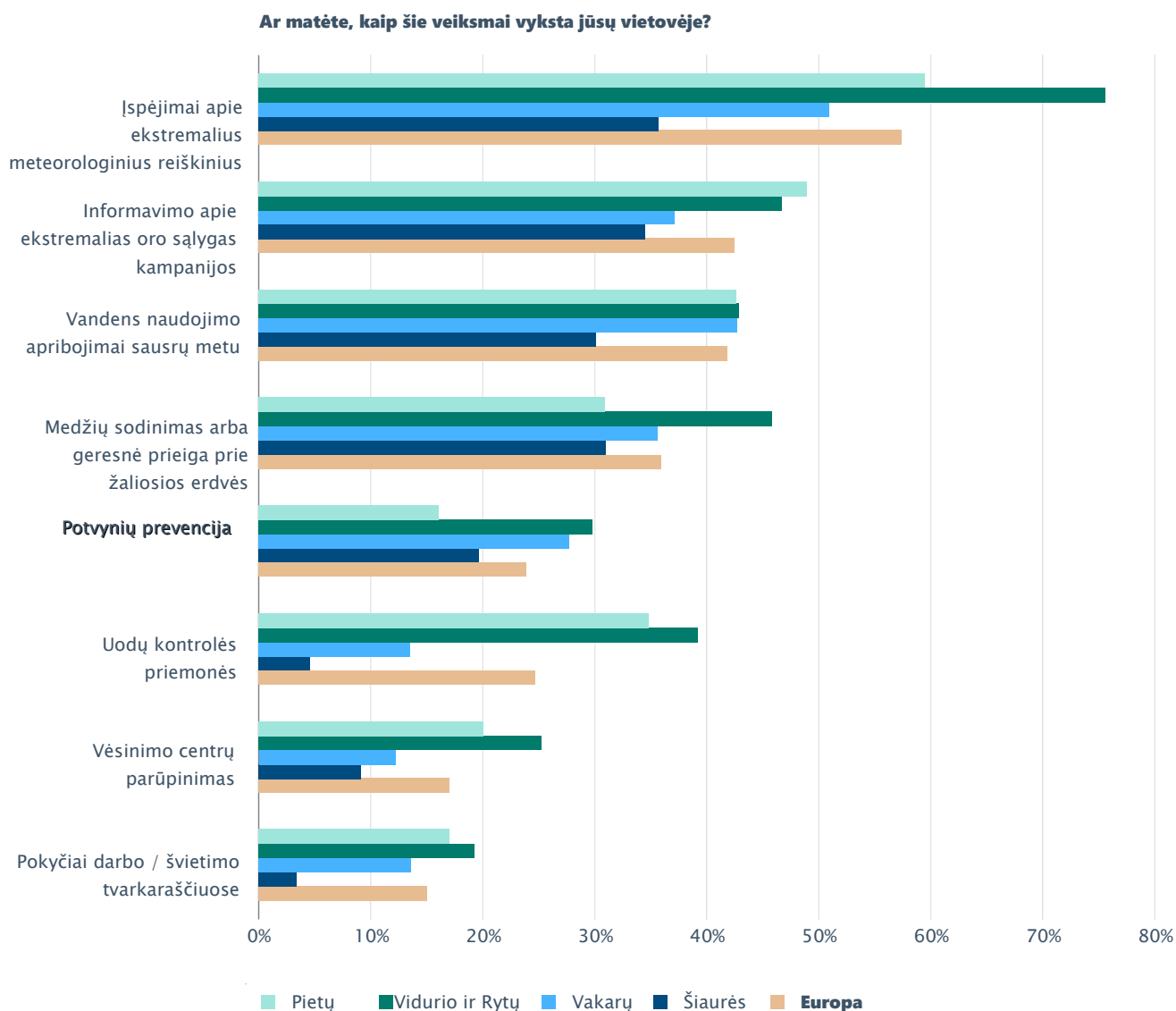
Tarp priemonių, apie kurias pranešama rečiausiai, buvo apsauga nuo potvynių; tik 13,2 proc. respondentų nurodė, kad taiko priemones. Nuosavybės lygio apsauga nuo potvynių taikoma tik tose teritorijose, kuriose gali kilti potvynių, ir tam reikia didelių investicijų ir struktūrinių būsto pakeitimų.

Tačiau avarinio rinkinio paruošimas yra paprasta priemonė, kurią įgyvendinti yra palyginti pigu. Nepaisant to, rinkiniai buvo naudojami tik 13,5 proc. respondentų namų ūkių. Danijoje, Estijoje ir Švedijoje didelė respondentų dalis (daugiau kaip 22 proc. respondentų kiekvienoje iš šių šalių) per pastaruosius penkerius metus ėmėsi šios priemonės. Tai gali būti susiję su naujausiais jų vyriausybės raginimais piliečiams pasirengti galimoms krizėms, susijusioms su Rusijos agresijos karu prieš Ukrainą.

4.2 Atsparumo didinimo veiksmai respondentų srityse

Iš viso 82,2 proc. respondentų nurodė matę bent vieną iš apklausoje išvardytų institucijos vadovaujamų atsparumo klimato kaitai priemonių savo vietovėje (4.3 diagrama). Priemonės, apie kurias pranešama dažniausiai – ankstyvieji perspėjimai ir įspėjimai (apie kuriuos praneša daugiau kaip 57 proc. respondentų) ir informuotumo didinimo kampanijos (apie kurias praneša 42,5 proc. respondentų) – atitinka gerą šių veiksmų aprėptį nacionalinėje prisitaikymo prie klimato kaitos politikoje ir nacionalinėse sveikatos strategijose (Europos klimato ir sveikatos observatorija, 2022 m.). Be to, 19 iš 27 ES valstybių narių (EEE, 2024c) yra parengti šilumos sveikatos veiksmų planai, įskaitant įspėjimus apie aukštą temperatūrą. Tai iš dalies gali paaiškinti didelį įspėjimus ir perspėjimus pastebėjusių respondentų skaičių.

diagrama. Respondentų, pastebėjusių atsparumo klimato kaitai priemones savo vietovėje, procentinė dalis

Pastaba. Atskirų šalių apklausos rezultatus galima rasti interaktyvioje žiūryklėje.

Šaltinis: EAA, grindžiama EUROFOUND (2025 m.).

Ankstyvojo perspėjimo sistemos yra viena iš ekonomiškai efektyviausių kovos su ekstremaliais meteorologiniais reiškiniais priemonių (EEA, 2020; EAA, 2024b). Tinkamai įdiegus, jie gali sumažinti ekstremalių oro sąlygų poveikį žmonėms. Pavyzdžiui, per 2024 m. potvynius Vidurio Europoje žuvusiųjų skaičius buvo mažesnis nei per ankstesnius potvynius. Tai buvo nepaisant to, kad krituliai buvo sunkesni ir potvyniai buvo didesni. Mažesnis žūčių skaičius siejamas su gerai veikiančiomis ankstyvojo perspėjimo sistemomis (World Weather Attribution, 2024). Todėl pastebėjimas, kad jos plačiai naudojamos, turėtų būti vertinamas kaip teigiamas pasirengimo klimato kaitai aspektas.

Be to, daugiau kaip 4 iš 10 respondentų buvo susidūrę su informuotumo didinimo kampanijomis apie klimato kaitą ar ekstremalias oro sąlygas savo vietovėje; tokios priemonės gali padidinti ankstyvųjų įspėjimų ir perspėjimų veiksmingumą. Žinios apie tai, kaip elgtis ekstremaliosios situacijos atveju, yra labai svarbios siekiant užtikrinti, kad

valdžios institucijų pateikti įspėjimai ar perspėjimai būtų veiksmingi (pvz., Diakakis et al., 2022). Naujausioje EIB apklausoje 38 proc. respondentų pabrėžė, kad visuomenės švietimas apie tai, kaip elgtis siekiant užkirsti kelią ekstremalių meteorologinių reiškinių sukeltoms problemoms arba į jas reaguoti, yra svarbi prisitaikymo prie klimato kaitos priemonė (EIB, 2024 m.).

Trečiąją dažniausiai pastebėtą priemonę – vandens naudojimo apribojimus dėl sausrų – nurodė 41,8 proc. respondentų. Vandens trūkumo paveiktų ES gyventojų dalis didėja tiek dėl klimato kaitos, tiek dėl netvaraus vandens išteklių valdymo (EAA, 2025d). Dėl to vandens naudojimo apribojimai tampa vis dažnesni. Pavyzdžiui, 48 proc. Europoje įgyvendintų savivaldybių klimato politikos veiksmų planų išdėstytos vandens išsaugojimo priemonės (įskaitant normavimą ir (arba) apribojimus ir pakartotinį pilkųjų vandenų naudojimą) (EAA, 2024b).

Iš viso 35,9 proc. respondentų nurodė, kad jų vietovėje pasodinta daugiau medžių arba pagerinta prieiga prie žaliųjų erdvių. Tai buvo dažniausiai respondentų pasirinkta infrastruktūra grindžiama atsparumo klimato kaitai priemonė. Gamtos procesais pagrįsti sprendimai, t. y. gamtos įkvėptos arba gamtos remiamos klimato poveikio mažinimo priemonės, ES politikoje pripažįstami kaip pagrindinė prisitaikymo prie klimato kaitos galimybė (pvz., EK, 2021 m.) ir jau dažnai naudojami. Pavyzdžiui, atlikus Europos miestų klimato sritys veiksmų planų analizę nustatyta, kad į 9 iš 10 planų buvo įtrauktos priemonės, susijusios su aplinka, žalinimu ir biologine įvairove (EAA, 2024b). EIB (2024 m.) apklausoje 42 proc. ES respondentų nurodė, kad vienas iš pagrindinių vietos prisitaikymo prie klimato kaitos prioritetų yra miestų vėsinimas įtraukiant medžiais apaugusias gatves ir kuriant žaliąsias erdves.

Uodų kontrolės priemonės pastebėjo 24,7 proc. respondentų. Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro apklausa rodo, kad 2021 m. 18 iš 26 atsakymus pateikusių Europos šalių įgyvendino tam tikrą uodų kontrolę (ECDC, 2021). Klimatas didelėje Europos dalyje tampa vis tinkamesnis uodų platinamoms ligoms (van Daalen et al., 2024 m.), todėl ateityje galima tikėtis tolesnio šios priemonės naudojimo poreikio.

Šiek tiek mažiau nei ketvirtadalis respondentų (23,9 proc.) nurodė matę, kaip jų teritorijoje įgyvendinamos potvynių prevencijos priemonės. Tai gana didelė dalis, nes ne visi gyvena teritorijoje, kurioje reikalinga apsauga nuo potvynių nuo upių, pakrančių ar paviršinių nuotekų.

Iš visų išvardytų priemonių dvi, su kuriomis, kaip nurodė mažiausi respondentai, susidūrė, buvo vėsinimo centrų (pastatų su visuomenei prieinamomis oro kondicionieriais) įrengimas ir darbo ar švietimo tvarkaraščių pakeitimai, siekiant išvengti karščiausio dienos laiko.

Kalbant apie daugelį valdžios institucijų vadovaujamų atsparumo klimato kaitai didinimo priemonių, Vidurio ir Rytų Europa buvo regionas, kuriame su jomis susidūrė daugiausia respondentų. Šiaurės Europa buvo regionas, kuriame daugelio išvardytų priemonių procentinė dalis buvo mažiausia (4.3 pav.).

Respondentų iš skirtingų šalių suvokimas labai skiriasi (žr. [interaktyvią žiūrą](#)). Pavyzdžiui, daugiau kaip 90 proc. respondentų Lenkijoje ir Portugalijoje buvo susidūrę su įspėjimais apie ekstremalias oro sąlygas, palyginti su 18,2 proc. Danijoje arba 23,3 proc. Švedijoje. Portugalijoje ir Lietuvoje daugiau kaip 70 proc. respondentų atkreipė dėmesį į informuotumo didinimo kampanijas savo gyvenamojoje vietoje.

Beveik 60 proc. respondentų iš Vengrijos nurodė matę daugiau medžių ir žaliųjų erdvių savo teritorijoje. Didelė dalis respondentų iš Graikijos (45 proc.) ir Rumunijos (daugiau kaip 40 proc.) nurodė, kad žino apie savo vietovėje esančius vėsinimo centrus. Austrijoje, Čekijoje ir Slovėnijoje didžiausia procentinė dalis respondentų (daugiau kaip 40 proc.) buvo matę potvynių prevencijos priemones savo teritorijoje.

4.3 Skirtumai tarp miesto ir kaimo respondentų

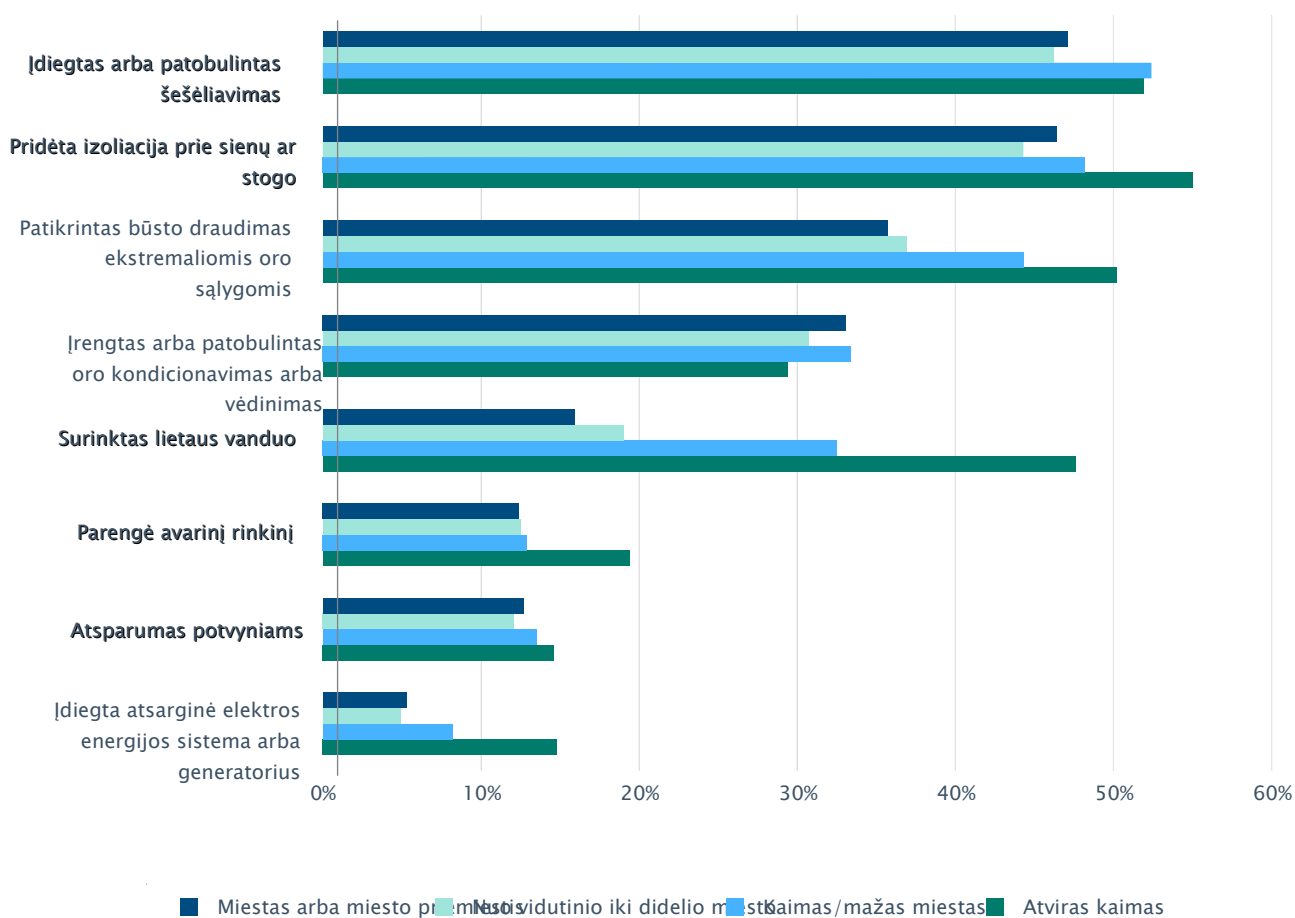
Kalbant apie namų ūkių atsparumą, didesnė atviraime kaime gyvenančių asmenų procentinė dalis įgyvendino atsparumo klimato kaitai priemones namuose, palyginti su asmenimis, gyvenančiais labiau urbanizuotose vietovėse (4.4 pav.). Maždaug tris kartus daugiau respondentų kaimo vietovėse turėjo lietaus vandens surinkimo sistemas nei miestuose (atitinkamai 47,6 proc. ir 15,9 proc.) arba atsarginę elektros energijos tiekimą / generatorių (14,8 proc., palyginti su 5,3 proc.). Tai galima paaiškinti:

4 Respondentų nurodytos atsparumo klimato kaitai priemonės

- didesnė kaimo vietovių gyventojų, gyvenančių namuose, o ne butuose, procentinė dalis (Eurostatas, 2024 m.);
- didesnės nuosavybės teisės į būstą kaimo vietovėse;
- didesnis savarankiškumo poreikis kaimo vietovėse dėl mažo gyventojų tankio, taip pat dėl menkos infrastruktūros ir įrenginių.

diagrama. Respondentų, pranešančių apie namų ūkių lygmens atsparumo klimato kaitai priemonės, procentinė dalis pagal pačių respondentų nurodytą urbanizacijos lygį

Per pastaruosius penkerius metus, kurie iš šių pokyčių buvo padaryti jūsų namuose?

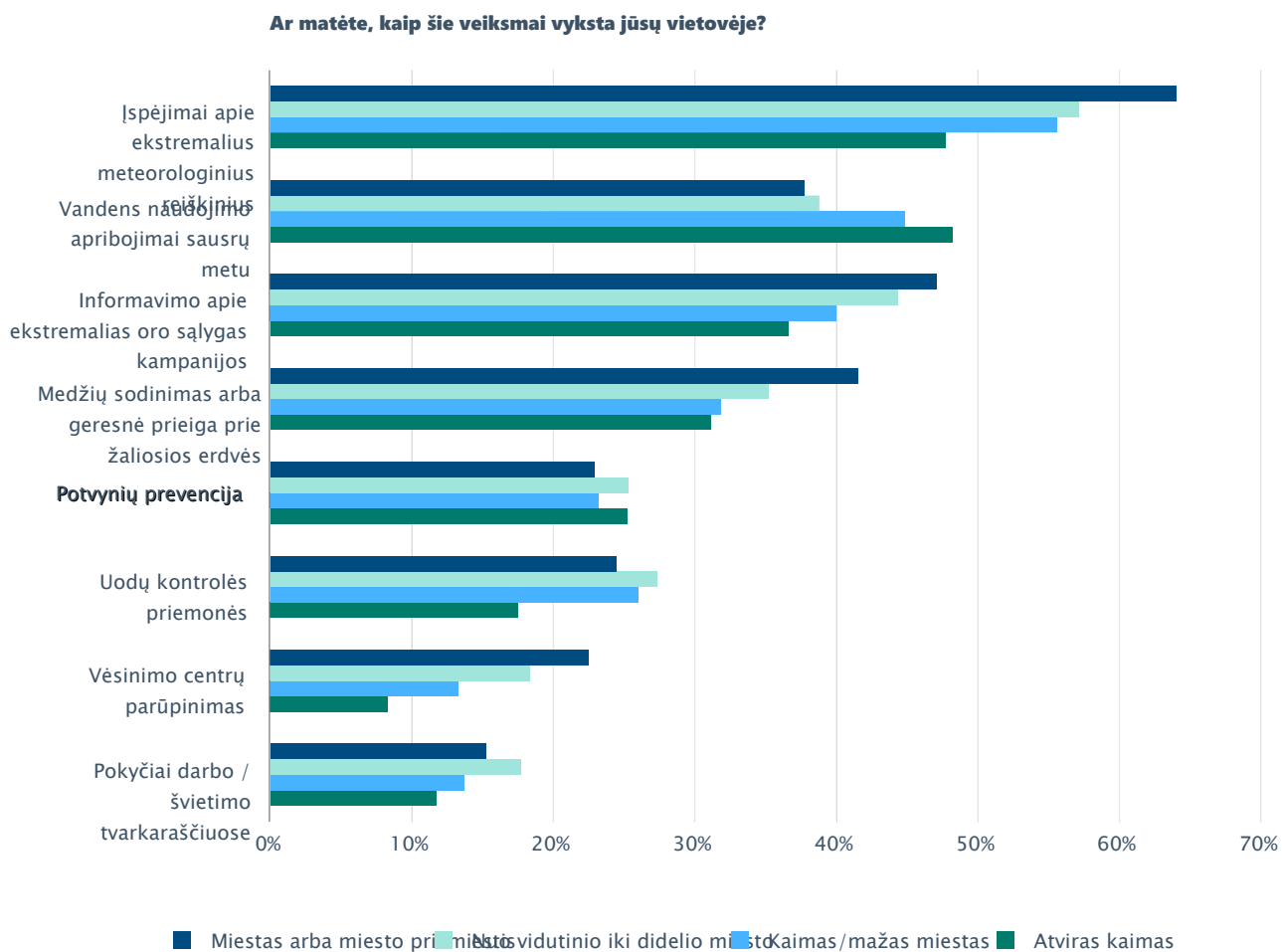

Šaltinis: EAA, grindžiama EUROFOUND (2025 m.).

Priešingai, daugumą valdžios institucijų vadovaujamų atsparumo klimato kaitai priemonių pastebėjo didesnė respondentų procentinė dalis miestuose ir miesteliuose, palyginti su respondентаis iš kaimų ir kaimo vietovių (išskyrus vandens naudojimo apribojimus ir potvynių prevenciją, apie kuriuos dažniau pranešė kaimo gyventojai; paveikslas). Taip gali būti dėl didesnio gyventojų tankio miestuose, taigi ir didesnio bendro su klimatu susijusios rizikos poveikio žmonėms ir turtui, dėl kurio didėja prisitaikymo prie klimato kaitos priemonių poreikis ir įgyvendinamumas.

Tačiau tai taip pat gali atspindėti didesnius didesnių miestų pajėgumus imtis prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmų. Pavyzdžiui, ankstesnė EAA atlikta Merų pakta dėl klimato ir energetikos pasirašiusių šalių prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmų analizė parodė, kad savivaldybės, turinčios daugiau kaip 50 000 gyventojų, yra labiau linkusios įgyvendinti veiksmus, skirtus aukštai temperatūrai, pavyzdžiui, medžių sodinimui ir miestų žalinimui, palyginti su mažesnėmis savivaldybėmis (EAA, 2020 m.). Be to, mažesnės savivaldybės ir miestai paprastai atsilieka nuo miestų klimato rizikos ir pažeidžiamumo vertinimo, politinės paramos prisitaikymo veiksams ir prisitaikymo prie klimato kaitos finansavimo prieinamumo požiūriu (EAA, 2020; Venner et al., 2025 m.).

diagrama. Respondentų, suvokiančių valdžios institucijų vadovaujamas atsparumo klimato kaitai priemones, procentinė dalis pagal pačių respondentų nurodytą urbanizacijos lygį

5 Respondentų grupių skirtumai

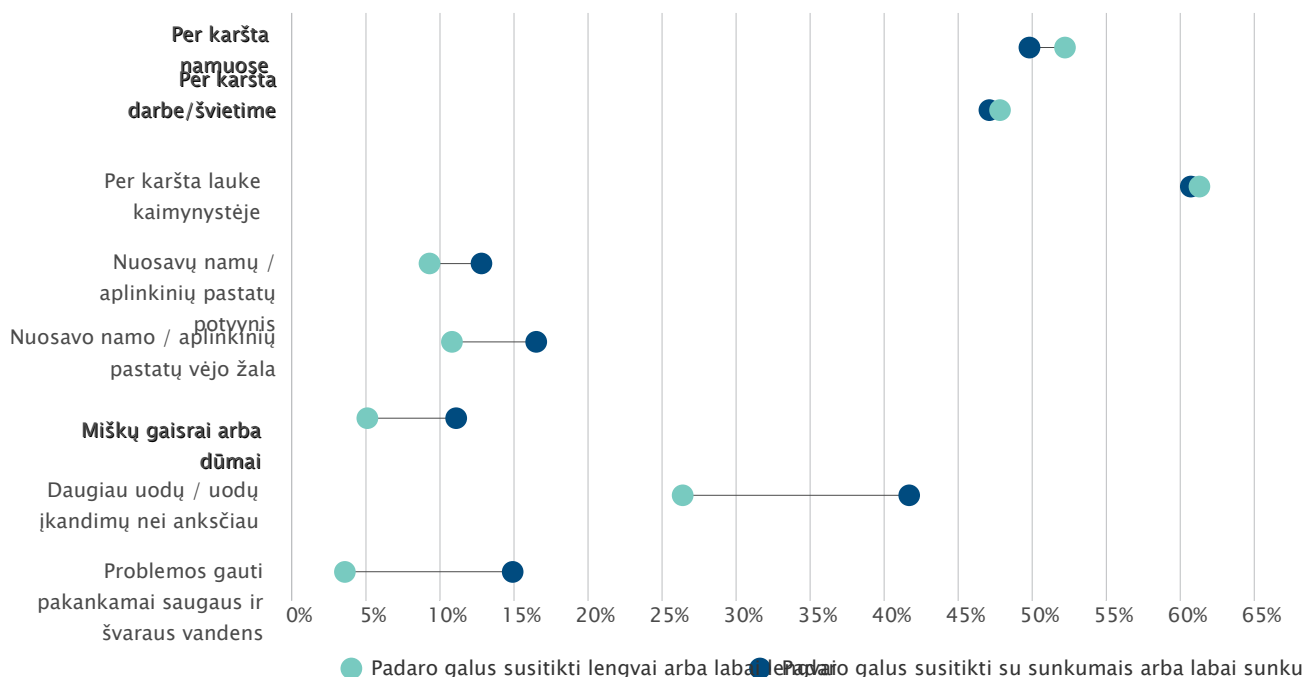
5.1 Namų ūkio finansiniai ištekliai

Namų ūkių finansiniai ištekliai buvo įvertinti klausiant respondentų, kaip lengva arba kaip sunku jiems pasiekti tikslą ⁽³⁾. Beveik visų klimato pavojų, išskyrus šilumą, atveju didesnė procentinė dalis respondentų, atsakiusių, kad suduria galą su galu, susidūrė su dideliais sunkumais arba nurodė, kad per pastaruosius 5 metus patyrė poveikį, palyginti su tais, kurie atsakė, kad sudurti galą su galu buvo labai lengva arba lengva.

Daugiau nei dvigubai daugiau respondentų iš grupės, kuri kovojo su finansiniais sunkumais, pastebėjo miškų gaisrus ar dūmus ten, kur jie gyvena, palyginti su respondentais, kurie lengvai ar labai lengvai susitinka galus. Didžiausias santykinis skirtumas tarp respondentų, kuriems sunku ir nesunku padaryti galą, yra susijęs su problemomis, susijusiomis su prieiga prie saugaus ir švaraus vandens. Keturis kartus daugiau sunkumų patiriančių namų ūkių nei finansiškai saugių namų ūkių turėjo problemų šioje srityje.

Nenuostabu, kad šiomis aplinkybėmis susirūpinimo dėl būsimo poveikio lygis taip pat buvo didesnis tarp tų, kurie stengėsi pasiekti beveik kiekvieną poveikį. Vienintelė išimtis buvo aukšta temperatūra ateityje; panaši procentinė respondentų dalis kiekvienoje grupėje išreiškė susirūpinimą dėl to (5.1 pav.).

diagrama. Respondentų, kurie savo vietovėje patyrė klimato poveikį, procentinė dalis pagal namų ūkių finansines priemones

Šaltinis: EAA, remiantis EUROFOUND, 2025 m.

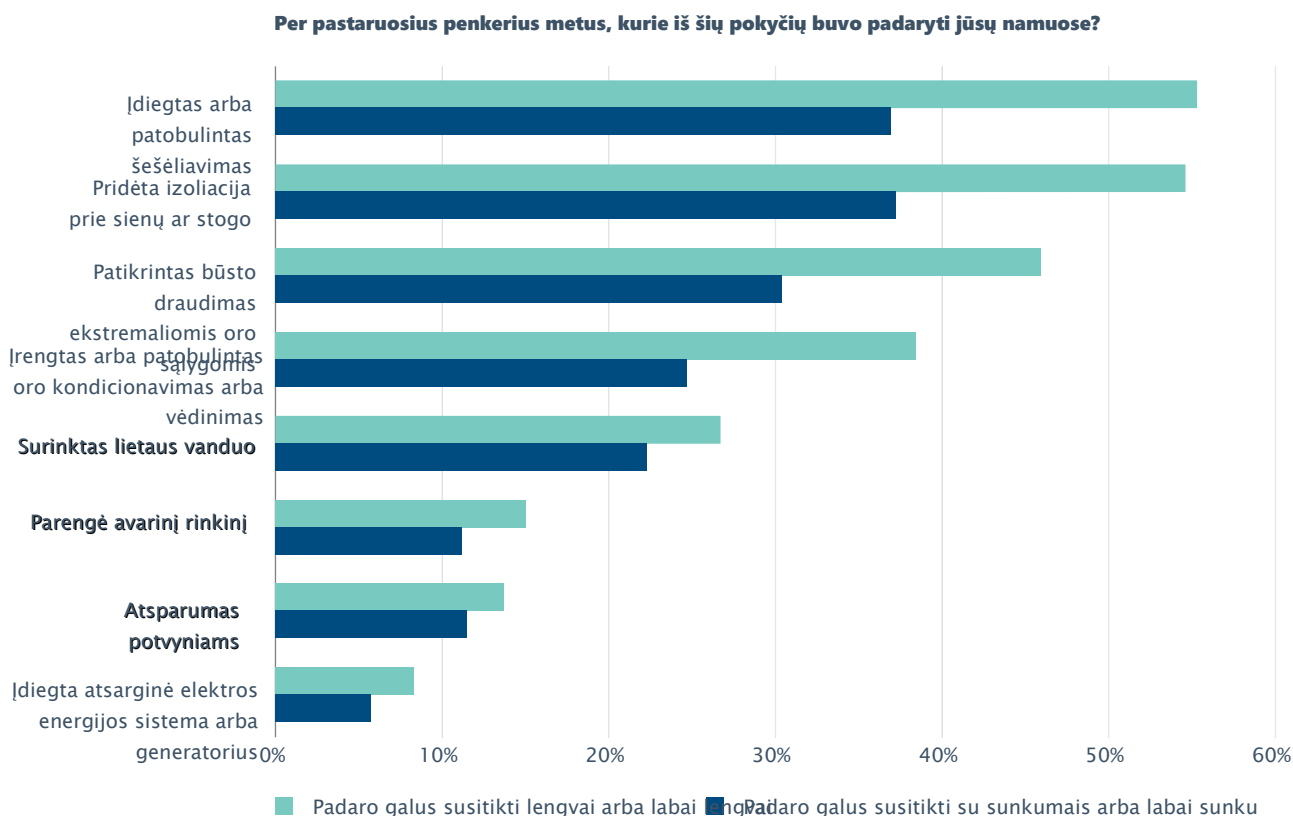
3 Klausimas suformuluotas taip: Namų ūkis gali turėti skirtingus pajamų šaltinius ir prie jų prisidėti gali daugiau nei vienas namų ūkio narys. Galvodami apie savo namų ūkio bendras mėnesines pajamas, ar jūsų namų ūkis gali susitikti su galais ...'. Atsakymo variantai: 'Su dideliais sunkumais', 'Su sunkumais', 'Su tam tikrais sunkumais', 'Sąžiningai lengvai', 'Lengvai', 'Labai lengvai', 'Nežinau' ir 'Nenoriu atsakyti'.

Beveik dvigubai daugiau respondentų, kurie padarė galą, susiduria su sunkumais ar dideliais sunkumais, neturėjo nė vienos iš apklausos klausimyne išvardytų atsparumo klimato kaitai priemonių namuose (31,8 proc.), palyginti su 16,0 proc. respondentų, kurie padarė galą, susitinka labai lengvai ar lengvai. Kiekvienos namų ūkių lygmens atsparumo klimato kaitai priemonės atveju priemonė namuose buvo taikoma mažesnei respondentų, kuriems buvo sunku sudurti galą su galu, procentinei daliai, palyginti su respondentais, kuriems buvo lengviau sudurti galą su galu (5.2 pav.). Šie rezultatai rodo, kad tarp skirtingo ekonominio statuso grupių esama didelių skirtumų, susijusių su namų ūkių pasirengimu ekstremaliems meteorologiniams reiškiniams.

Tikėtina, kad įperkamumas bus pagrindinė kliūtis plačiai taikyti atsparumo didinimo priemones. Nors 9,3 proc. respondentų, kurie suduria galą su galu lengvai arba labai lengvai, negalėjo sau leisti vasarą tinkamai vėsinti savo namų, tarp tų, kurie suduria galą su galu sunkiai arba labai sunkiai, šis skaičius buvo septynis kartus didesnis (66,1 proc.) (4.2 pav.).

Nelygybę gali dar labiau padidinti tai, kad kai kurie dažniausiai naudojami būsto struktūros gerinimo metodai, pavyzdžiui, subsidijos stogo ar sienų izoliacijai, paprastai yra neproporcingai naudingi didesnes pajamas gaunančioms grupėms, kurios turi finansinių išteklių subsidijuojamiems daiktams, pavyzdžiui, namų modernizavimo medžiagoms, įsigyti (Europos Parlamentas, 2024 m.).

diagrama. Respondentų, pranešančių apie namų ūkių lygmens atsparumo klimato kaitai priemones, procentinė dalis pagal namų ūkių finansines priemones

Pastaba. Namų ūkių lygmens atsparumo klimato kaitai priemonės apima anksčiau įdiegtas priemones ir per pastaruosius 5 metus įgyvendintas priemones.

Šaltinis: EAA, remiantis EUROFOUND, 2025 m.

5 Respondentų grupių skirtumai

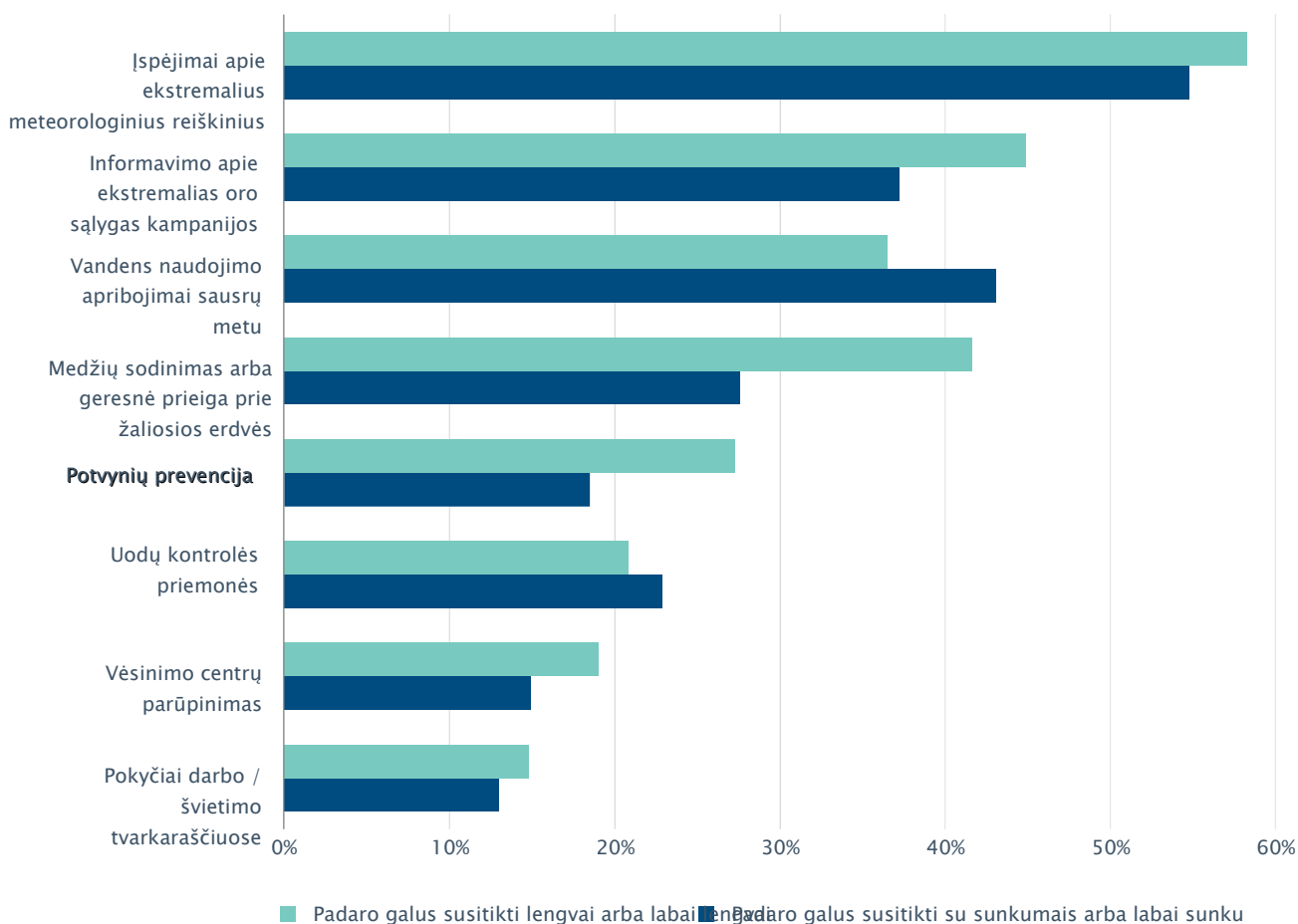
Kalbant apie valdžios institucijų vadovaujamas atsparumo klimato kaitai priemones, t. y. potvynių prevenciją, medžių sodinimą ir (arba) miesto žalinimą, vėsinių centrų steigimą ir informuotumo didinimo kampanijas, didesnė procentinė dalis respondentų, kurie labai lengvai arba lengvai pranešė matę savo vietovėje esančius asmenis, palyginti su tais, kuriems sunku sudurti galą su galu (5.3 pav.). Pripažįstama, kad mažesnes pajamas gaunančios grupės ne visada gauna pakankamai naudos iš prisitaikymo prie klimato kaitos veiklos (EEA, 2022b). Taip gali būti dėl to, kad žmonės iš finansiškai nepalankių vietovių yra mažiau pasirengę remti tam tikras priemones, pavyzdžiui, miestų žalinimą, palyginti su turtingesnėmis bendruomenėmis.

Be to, būsto kainos ir nuomos mokesčiai ekologiškesnėse vietovėse paprastai yra didesni, todėl mažiau pasiturintys gyventojai negali ten gyventi. Dėl sąnaudų ir naudos analizės, taikomos planuojant apsaugos nuo potvynių priemones, investicijoms gali būti teikiama pirmenybė didelės nekilnojamojo turto vertės teritorijoms, nes finansiniu požiūriu jos yra geriausias verslo scenarijus (EAA, 2025b).

Nors čia pateikiami rezultatai atspindi asmenų suvokimą, o ne faktinį įvairių priemonių įgyvendinimo padėties vertinimą, vis dėlto jie padeda suprasti socialinį teisingumą prisitaikant prie klimato kaitos Europoje.

diagrama. Respondentų, suvokiančių valdžios institucijų vadovaujamas atsparumo klimato kaitai priemones, procentinė dalis pagal namų ūkių finansines priemones

Ar matėte, kaip šie veiksmai vyksta jūsų vietovėje?

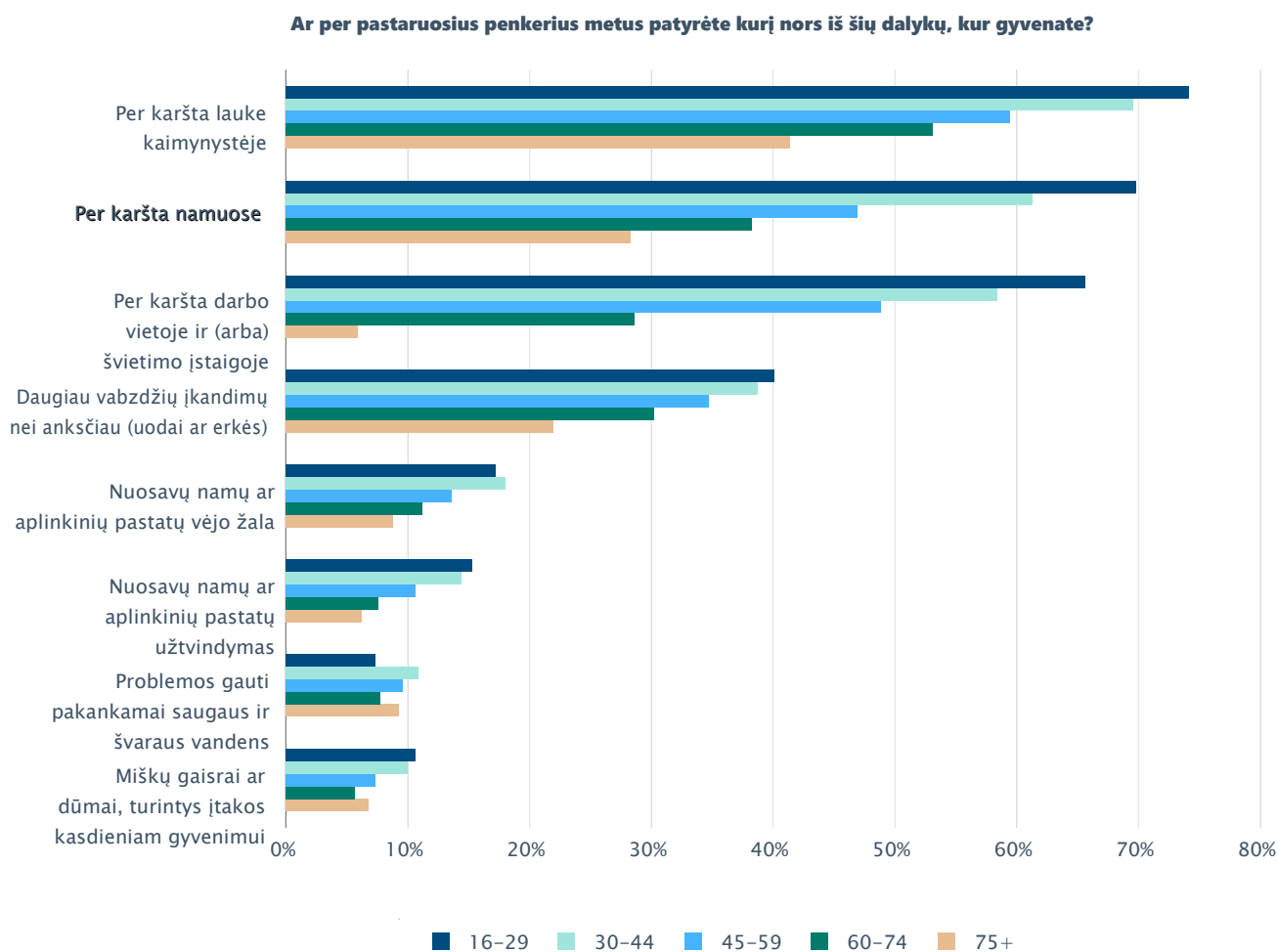

Šaltinis: EAA, remiantis EUROFOUND, 2025 m.

5.2 Amžius

Kalbant apie beveik visą į klausimyną įtrauktą su klimatu susijusį poveikį, jį patyrė didesnė respondentų iš jauniausios amžiaus grupės procentinė dalis, palyginti su seniausiomis grupėmis (5.4 pav.); jaunesni respondentai taip pat buvo nuolat labiau susirūpinę dėl būsimų klimato kaitos problemų nei seniausia grupė (5.6 pav.). Tai atitinka 2025 m. specialiosios „Eurobarometro“ ataskaitos dėl klimato kaitos, kurioje jauniausi respondentai buvo tarp grupių, kurios, labiausiai tikėtina, klimato kaitą laikė rimta problema, išvadas (EK, 2025a).

diagrama. Respondentų, kurie savo vietovėje patyrė klimato poveikį, procentinė dalis pagal amžiaus grupes

Pastaba. Skaičių intervalai legendoje nurodo amžiaus intervalus.

Šaltinis: EAA, remiantis EUROFOUND, 2025 m.

5 Respondentų grupių skirtumai

Kalbant apie daugumą namų ūkių lygmens atsparumo klimato kaitai didinimo priemonių, didžiausia respondentų, kurie jas įdiegė, procentinė dalis priklausė seniausiam amžiaus grupei (5.5 pav.). Taip gali būti dėl to, kad vyresnio amžiaus respondentai dažniau yra namų savininkai, o ne nuomininkai, todėl jie gali keisti savo būstą. Be to, kai kurie tyrimai rodo, kad vyresnio amžiaus žmonės gali labiau vengti rizikos (Titko et al., 2021).

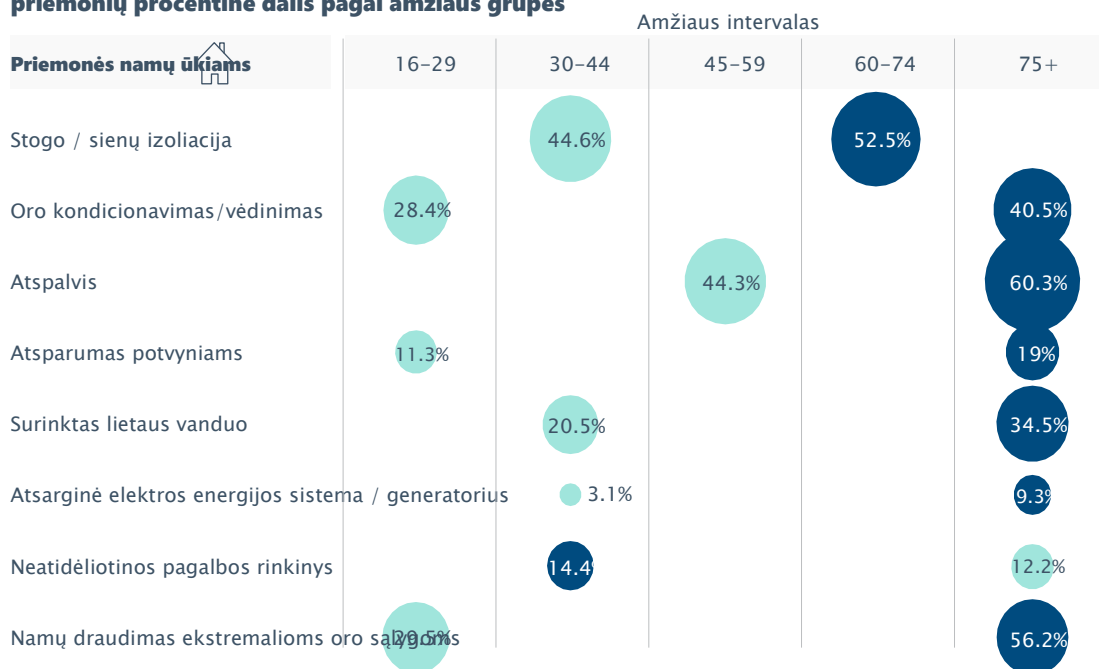
45–59 m. amžiaus grupėje daugiausia respondentų (43,5 proc.) negalėjo sau leisti vėsinti savo namų. Mažiausia procentinė dalis respondentų, kurie negalėjo sau leisti vėsinti savo namų, buvo tarp 75 metų ir vyresnių respondentų (28,6 proc.). Pagyvenę žmonės yra tarp grupių, kurias labiausiai veikia aukšta temperatūra (PSO Europa, 2021 m.); toks šiluminis komfortas yra labai svarbus šiai grupei karštu oru. Aiškinant šiuos rezultatus reikėtų pažymėti, kad dėl savo internetinio pobūdžio į apklausą atsakė tik vyresnio amžiaus žmonės, turintys prieigą prie interneto ir technologinį sąmoningumą; todėl mažai tikėtina, kad ji atstovaus labiau pažeidžiamoms vyresnio amžiaus gyventojų grupėms.

Šioje srityje stebimų valdžios institucijų vadovaujamų atsparumo klimato kaitai priemonių padėtis, atsižvelgiant į amžiaus grupes, yra įvairesnė. Mažiausiai tikėtina, kad jauniausi respondentai atkreipė dėmesį į vandens naudojimo apribojimus ir vėsavimo centrų buvimą, tačiau labiausiai tikėtina, kad jie matė įspėjimus ar įspėjimus, informuotumo didinimo kampanijas, miestų žalinimą ir potvynių prevenciją (5.5 pav.).

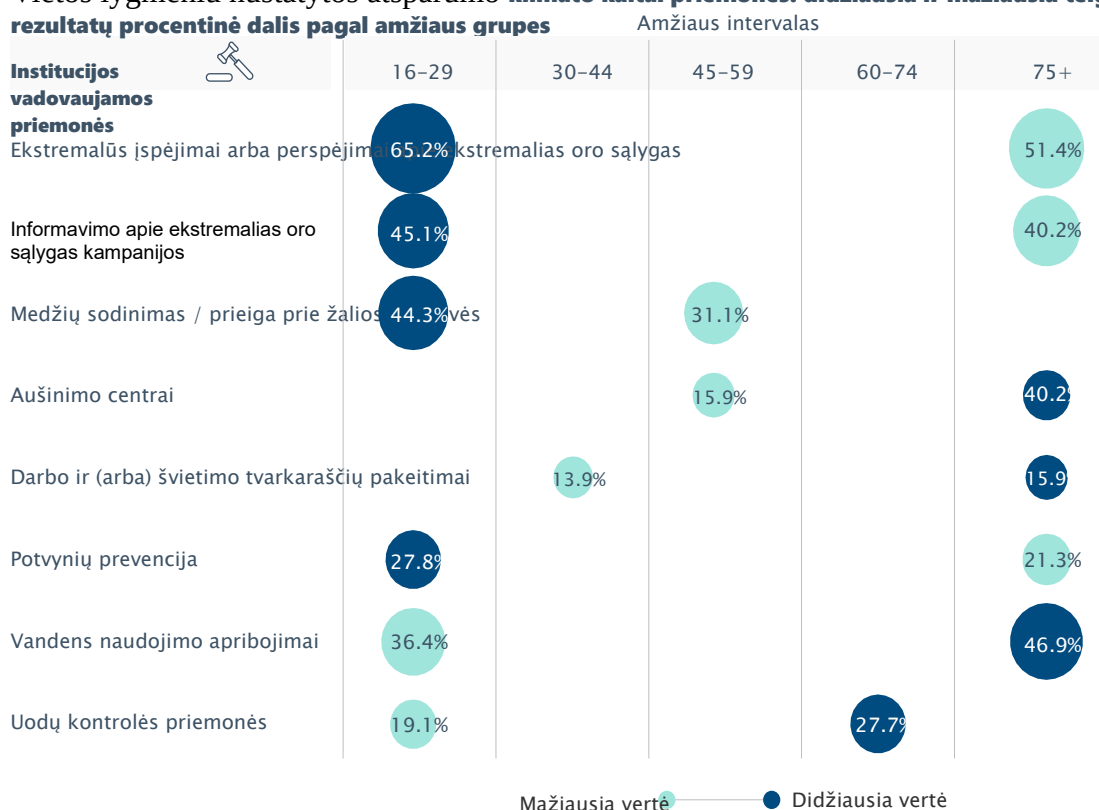

© Aboodi Vesakaran, Jungtinė Karalystė

diagrama. Namų ūkių priemonių priėmimas ir informuotumas apie valdžios institucijų vadovaujamas priemones pagal amžių
Namų ūkių atsparumo klimato kaitai priemonių priėmimas: Didžiausia ir mažiausia taikomų priemonių procentinė dalis pagal amžiaus grupes

Vietos lygmeniu nustatytos atsparumo klimato kaitai priemonės: didžiausia ir mažiausia teigiamų rezultatų procentinė dalis pagal amžiaus grupes

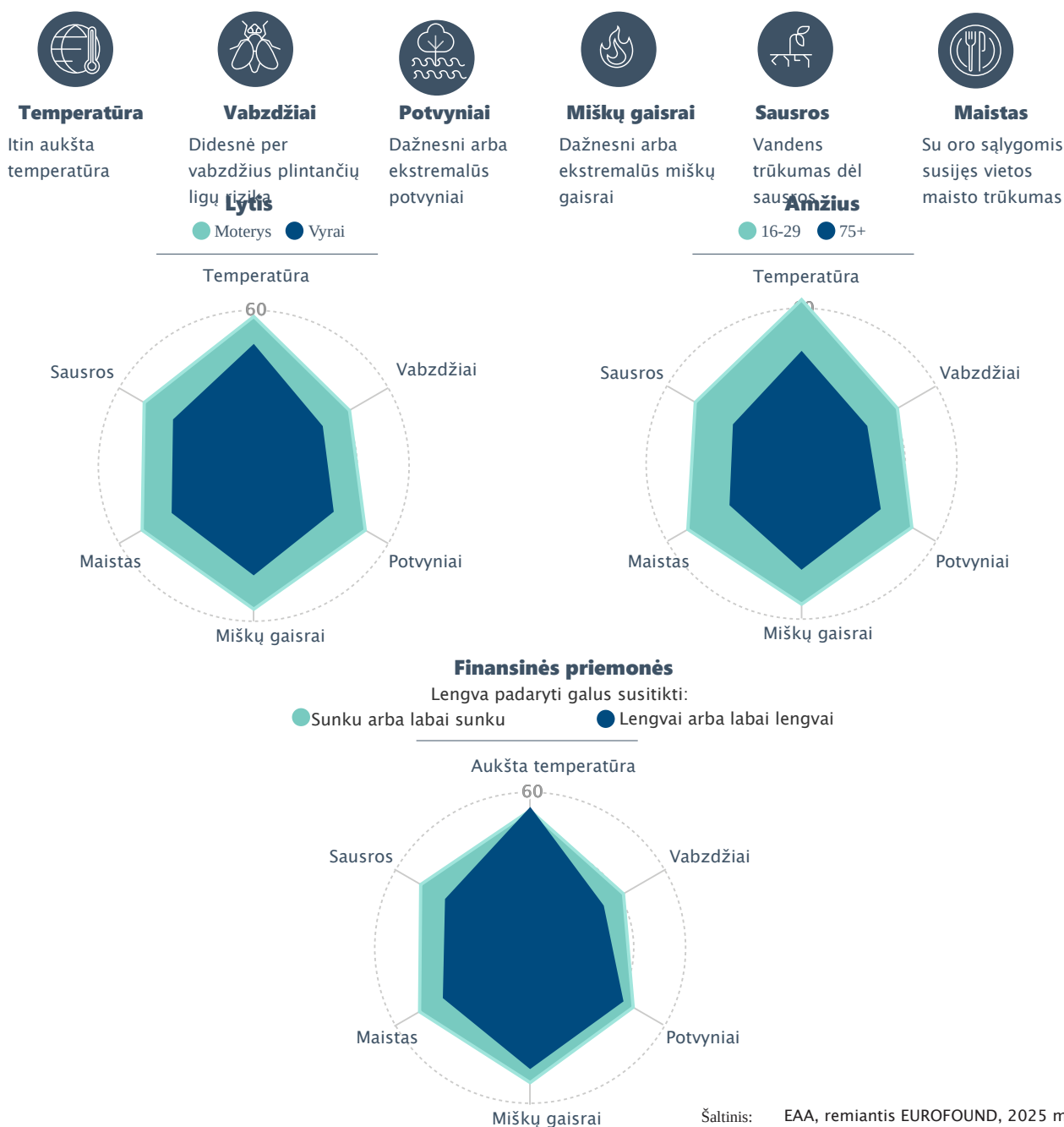

Šaltinis: EAA, remiantis EUROFOUND, 2025 m.

5.3 Lytis

Vyrų ir moterų, teigiančių, kad per pastaruosius 5 metus patyrė poveikį klimatui ten, kur gyvena, procentinė dalis labai skyrėsi. Vienintelis poveikis, apie kurį pranešta, buvo vabzdžių įkandimai; 39,2 proc. moterų pranešė patyrusios daugiau įkandimų, palyginti su 28,8 proc. vyrų. Didesnė moterų procentinė dalis, palyginti su vyrais, buvo labai arba gana susirūpinusi dėl viso tyrime nurodyto būsimo poveikio klimatui (5.6 pav.). Tai atitinka 2025 m. specialiosios „Eurobarometro“ ataskaitos dėl klimato kaitos (EK, 2025a) išvadas.

diagrama. Respondentų, kuriems susirūpinimą kelia būsimas klimato poveikis, procentinė dalis pagal lytį, amžių ir finansines priemones

5.4 Būsto nuosavybė

Labiausiai tikėtina, kad nuomininkai, ypač gyvenantys privačiuose nuomojamuose būstuose, namuose (taip pat darbo ir (arba) švietimo vietoje ir už jų ribų kaimynystėje) jautėsi pernelyg karšti, palyginti su namų savininkais (5.7 pav.). Nors ši apklausa neapima, būsto kokybė – būsto tipas ir amžius, vėdinimo lygis, vieta, statybinės medžiagos ir šešėliai – yra pagrindinis veiksnys, darantis įtaką ekstremalios šilumos poveikiui (Zhang et al., 2025). Dauguma Europos pastatų buvo pastatyti prieš pradedant taikyti šiluminius standartus, o beveik 75 proc. pastatų yra neefektyvūs energijos vartojimo požiūriu, todėl padidėja perkaitimo namuose rizika (EAA, 2022a).

Prie to prisideda ir valdos statusas. Nuomininkams gali trūkti paskatų arba ilgalaikio stabilumo, kad pateisintų būsto patobulimus, apsaugančius juos nuo su klimato kaita susijusio poveikio (t. y. investavimą į vėsinimo sistemą). Be to, būsto modernizavimo programos, kuriomis siekiama pagerinti šiluminį komfortą (t. y. įrengti šilumos siurblius) ir apsaugoti nuo kitų su klimatu susijusių pavojų, pavyzdžiui, potvynių, dažnai yra skirtos nekilnojamojo turto savininkams, o ne nuomininkams.

Tačiau nekilnojamojo turto savininkai gali nenorėti mokėti už tokias priemones, nes jie to nedaro.

gauti tiesioginės naudos iš patobulinimų. Ši problema paprastai vadinama „suskaitytų paskatų problema“ (JRC, 2017 m.). Nuomos nekilnojamojo turto renovacija taip pat gali lemti nuomos padidėjimą ir galimą renovaciją, t. y. nuomininkai gali persikelti, nes nebegali sau leisti naujo nuomos mokesčio (EEA, 2025b).

Mažiau nuomininkų, ypač gyvenančių privačiuose nuomojamuose būstuose, nurodė, kad taiko namų ūkių lygmens atsparumo klimato kaitai priemones, palyginti su namų savininkais. Namų savininkų, kurie turėjo būsto draudimą, apimančią ekstremalius meteorologinius reiškinius, geresnį oro kondicionavimą ar vėdinimą arba atsarginę energijos šaltinį, procentinė dalis buvo beveik dvigubai didesnė, palyginti su nuomininkais (5.8 pav.).

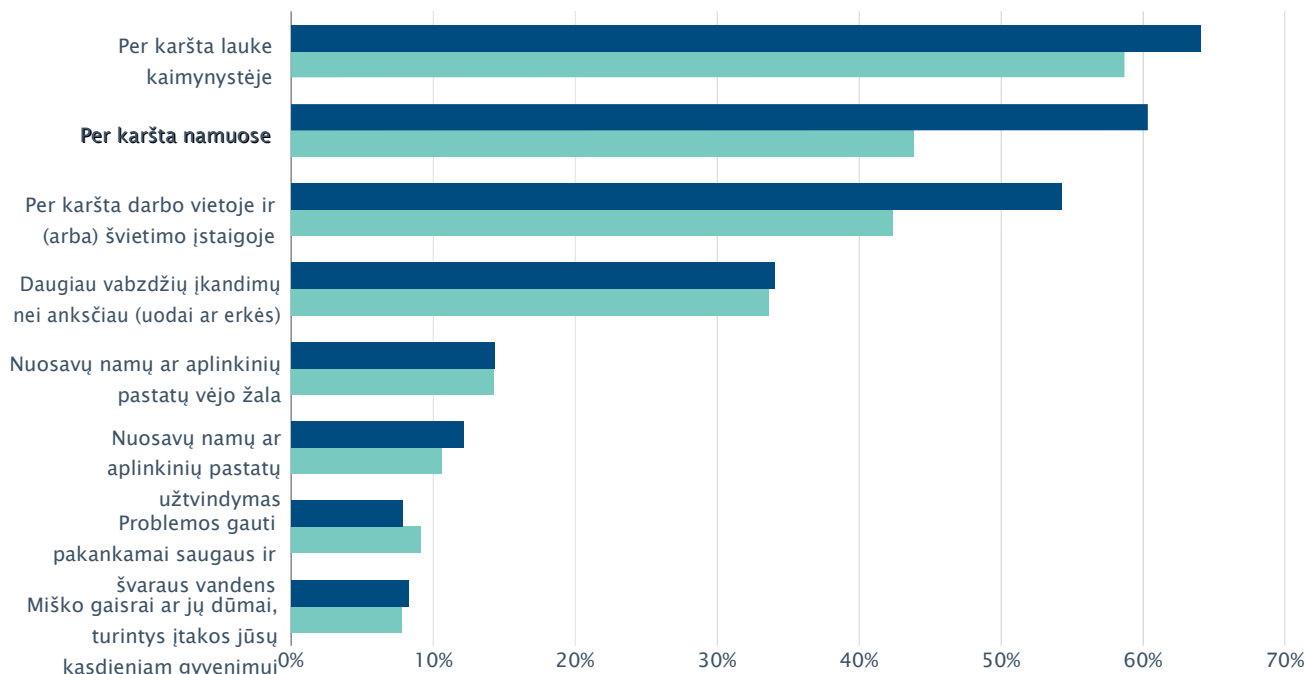

© Stefano Scagliarini, „Miesto lobiai“ (EEE)

5 Respondentų grupių skirtumai

diagrama. Respondentų, kurie patyrė klimato poveikį savo vietovėje, procentinė dalis pagal būsto valdymo tipą

Ar per pastaruosius penkerius metus patyrėte kurį nors iš šių dalykų, kur gyvenate?

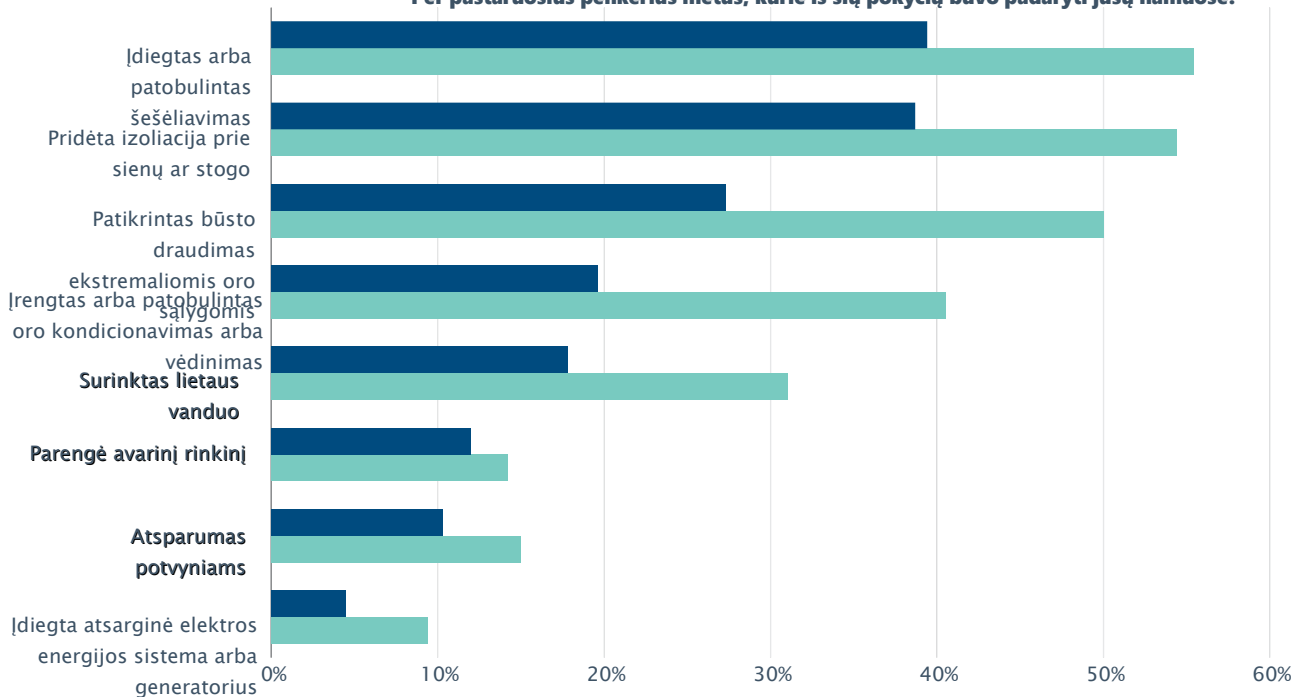

Šaltinis: EAA, remiantis EUROFOUND, 2025 m. Namų ūkis nuomininkams Namų ūkis savininkams

Taip pat nustatyta būsto valdymo grupių neatitikimų, susijusių su jų teritorijoje nustatytais atsparumo klimato kaitai priemonėmis. Kalbant apie išvardytas priemones, didesnė procentinė namų savininkų dalis pranešė pastebėję informuotumo didinimo kampanijas, savo darbo ar švietimo tvarkaraščio pakeitimus, uodų kontrolės priemones, medžių sodinimą ir (arba) miesto žalinimą ir vandens naudojimo

diagrama. Respondentų, pranešančių apie namų ūkių lygmens atsparumo klimato kaitai priemones, procentinė dalis pagal būsto valdymo rūšį

Per pastaruosius penkerius metus, kurie iš šių pokyčių buvo padaryti jūsų namuose?

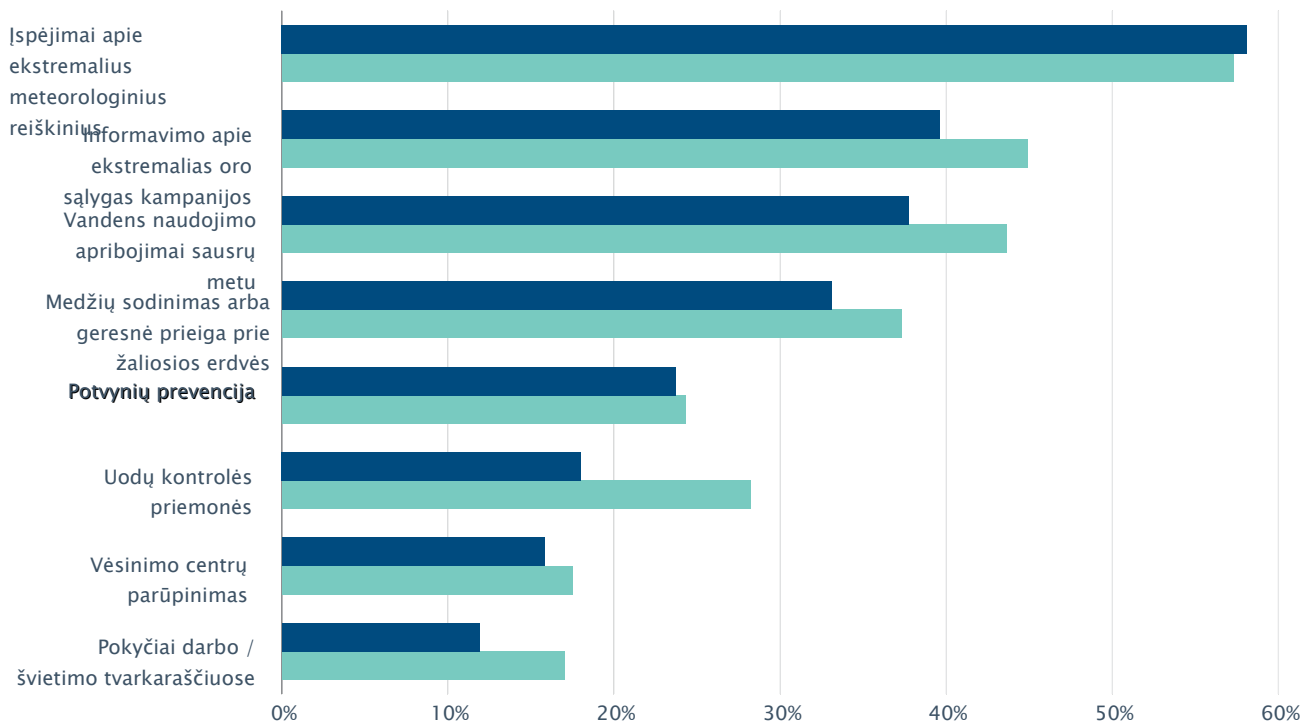

Šaltinis: EAA, remiantis EUROFOUND, 2025 m. Namų ūkis nuomininkams Namų ūkis savininkams

apribojimus (5.9 pav.). Panaši savininkų ir nuomininkų procentinė dalis pastebėjo tokias priemones kaip potvynių prevencija, vėsinimo centrų įrengimas ir įspėjimai ar perspėjimai apie ekstremalius meteorologinius reiškinius.

diagrama. Respondentų, suvokiančių valdžios institucijų vadovaujamas atsparumo klimato kaitai priemones savo vietovėje, procentinė dalis pagal būsto valdymo tipą

Ar matėte, kaip šie veiksmai vyksta jūsų vietovėje?

Šaltinis: EAA, remiantis EUROFOUND, 2025

■ Namų ūkis nuomininkas ■ Namų ūkis savininkas

5.5 Savarankiškai nurodyta sveikatos būklė

Apskritai, palyginti su respondentais, kurių sveikatos būklė įvertinta gerai arba labai gerai, tie, kurių sveikatos būklė įvertinta prasčiau, buvo labiau linkę pranešti, kad per pastaruosius penkerius metus patyrė klimato poveikį (5.10 diagrama), ir išreikšti didelį arba gana didelį susirūpinimą dėl klimato poveikio ateityje (5.11 diagrama).

5 Respondentų grupių skirtumai

diagrama. Respondentų, kurie savo vietovėje patyrė klimato poveikį, procentinė dalis pagal savarankiškai įvertintą sveikatos būklę

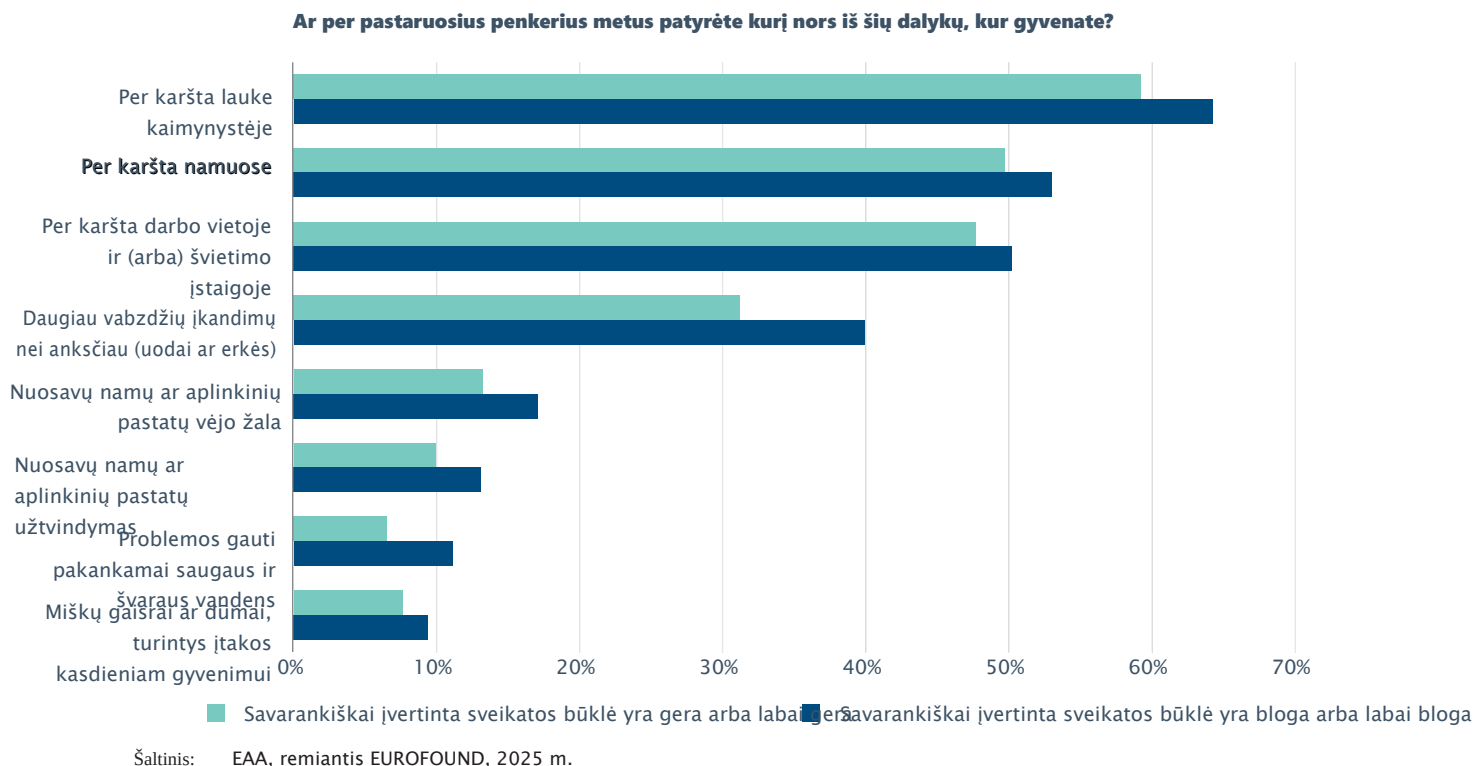
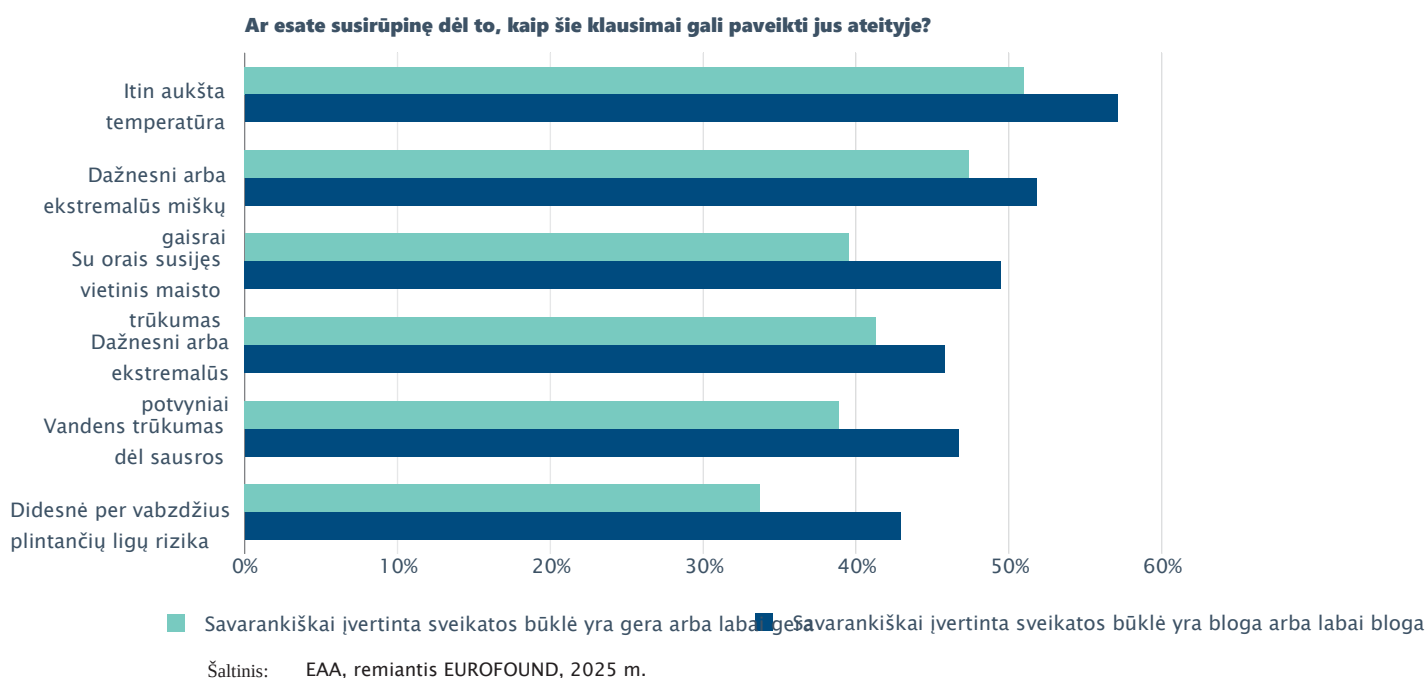

diagrama. Respondentų, susirūpinusių dėl būsimo klimato poveikio, procentinė dalis pagal savarankiškai įvertintą sveikatos būklę

Be to, mažesnė respondentų, kurių sveikatos būklė buvo prastesnė, procentinė dalis nurodė, kad tiek namų ūkių lygmens atsparumo priemonės, tiek valdžios institucijų vadovaujamos priemonės buvo taikomos jų srityje (5.12 ir 5.13 diagramos). Žmonės, turintys anksčiau buvusių sveikatos sutrikimų, yra vieni iš labiausiai linkusių į karščio ir kitų ekstremalių meteorologinių reiškinių poveikį (PSO Europa, 2021 m.; EAA, 2025b). Todėl turint mažiau atsparumo klimato kaitai priemonių, kuriomis gali naudotis prastos sveikatos asmenys, šiai grupei kylanti rizika gali padidėti.

Prasta sveikata gali sumažinti asmens gebėjimą dirbti ir taip sumažinti namų ūkių lygmens atsparumo klimato kaitai priemonių įperkamumą. Du kartus didesnis procentas žmonių, kurie patys įvertino labai blogą ar blogą sveikatą (55,2 proc.), pranešė, kad negali sau leisti vasarą tinkamai vėsinti savo namų, palyginti su tais, kurie įvertino savo sveikatą kaip labai gerą ar gerą (27,5 proc.).

Žmonės, turintys rimtų sveikatos problemų, gali būti namuose ilgą laiką ir gali būti ypač jautrūs šilumai dėl jų būklės ar vartojamų vaistų tipų (PSO Europa, 2021 m.). Labai svarbu, kad namuose būtų patogioji temperatūra. Vis dėlto 54,9 proc. respondentų, kurie teigė, kad jų kasdienė veikla buvo labai apribota dėl fizinių ar psichinių problemų, ligų ir negalios, teigė, kad jie negalėjo sau leisti vasarą išlaikyti savo namų vėsos, palyginti su 30,8 proc. respondentų, kurie teigė, kad jų neapribojo tokios sveikatos problemos. Todėl labai svarbu užtikrinti, kad karštuoju laikotarpiu visi galėtų naudotis įperkamu ir tvirtu vėsinimu, ypač atsižvelgiant į sparčiai šylantį klimatą.

diagrama. Respondentų, pranešančių apie namų ūkių lygmens atsparumo klimato kaitai priemones, procentinė dalis pagal savarankiškai įvertintą sveikatos būklę

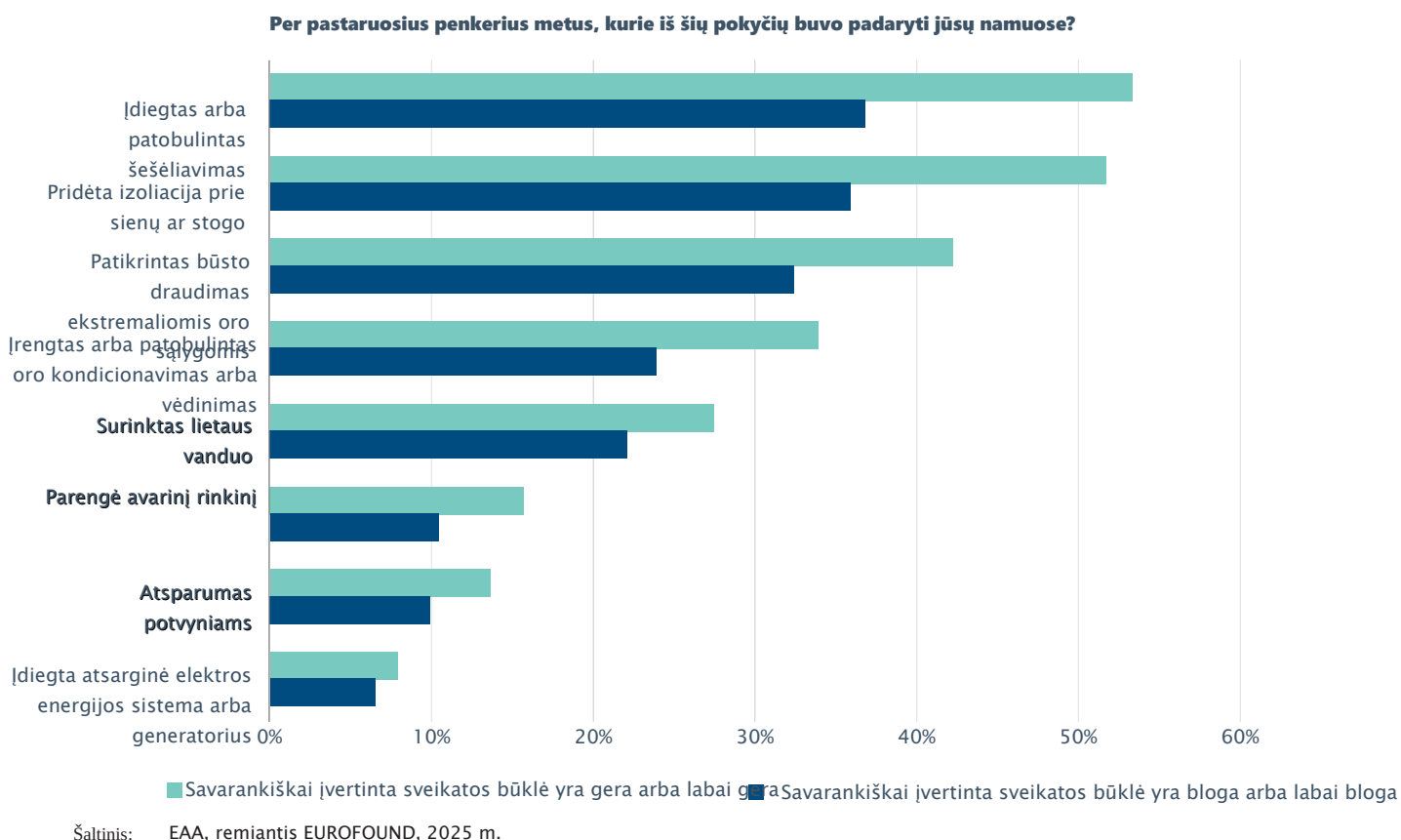
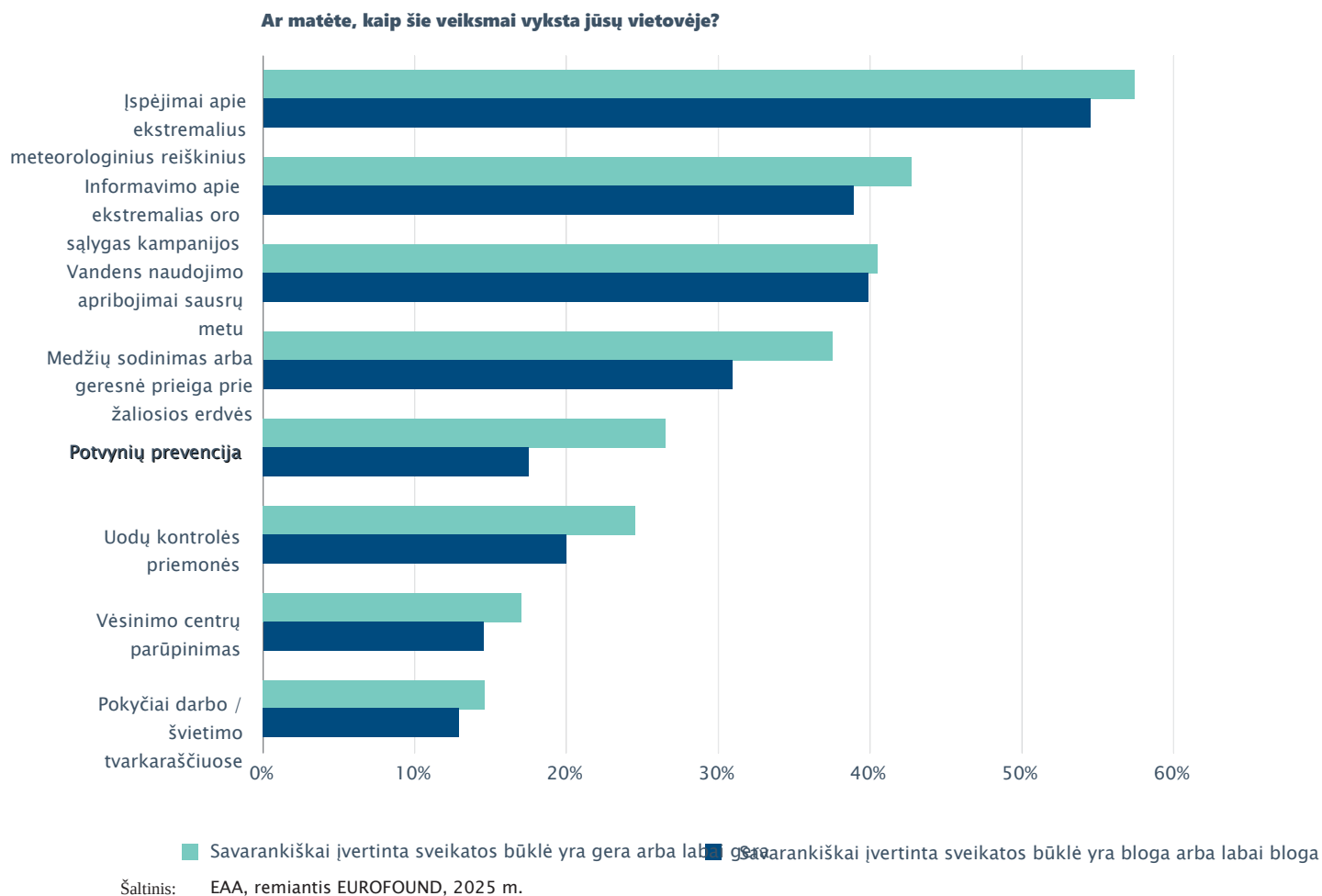

diagrama. Respondentų, pranešančių apie institucijos vadovaujamas atsparumo klimato kaitai priemones, procentinė dalis pagal savarankiškai įvertintą sveikatos būklę

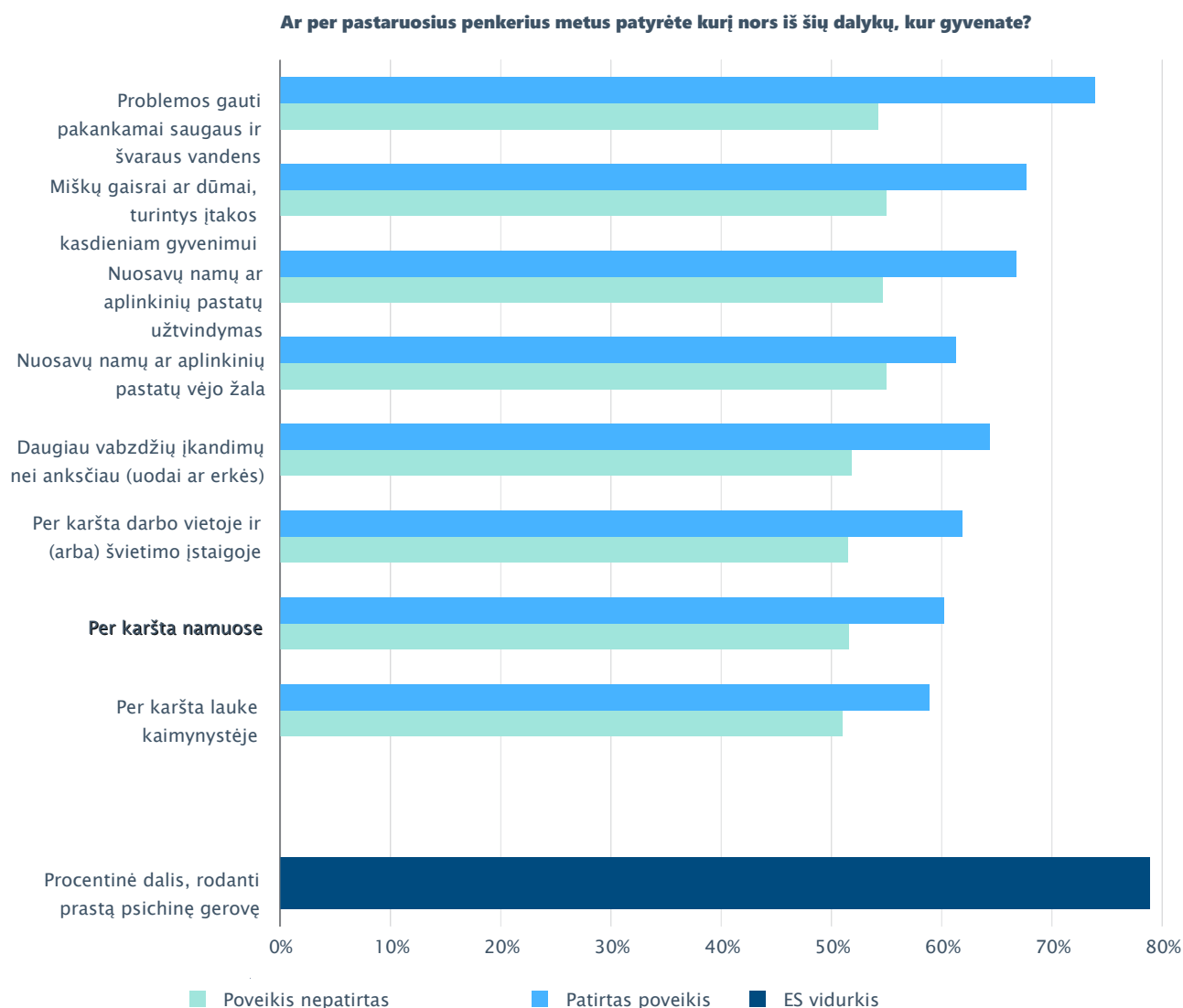

Siekiant įvertinti klimato poveikio ir psichikos sveikatos sąveiką, į apklausą įtraukti klausimai iš PSO-5 psichikos gerovės vertinimo priemonės (PSO, 2024 m.) (⁴). Rezultatai rodo, kad prastos psichikos sveikatos respondentai per pastaruosius 5 metus savo vietovėje dažniau nei niekada nepatyrė klimato kaitos poveikio (5.14 pav.). Šis skirtumas išlieka statistiškai reikšmingas vertinant tokias aplinkybes kaip pajamos, užimtumo statusas ir namų ūkio tipas.

Papildoma statistinė tyrimo rezultatų analizė (regresija) rodo, kad tris ar daugiau išvardytų klimato poveikių per pastaruosius 5 metus siejo panaši sąsaja su prasta psichine gerove kaip ir pagrindiniai gyvenimo stresoriai, tokie kaip nedarbas ar vieniša tėvystė. Šios išvados papildo vis daugiau įrodymų, susiejančių klimato kaitą su neigiamais psichikos sveikatos rezultatais (pvz., Europos klimato ir sveikatos stebėjimo centras, 2022 m.), ir pabrėžia, kad į atsparumo klimato kaitai priemones ir veiksmus reikia įtraukti psichikos sveikatos aspektus.

⁴ PSO apibrėžia prastą psichinę gerovę, kai respondentai PSO-5 klausimyne, kurį sudaro penki klausimai, surinko mažiau nei 50 balų. Tai yra galimo psichikos sveikatos sutrikimo (pvz., depresijos sutrikimo) požymis (PSO, 2024 m.).

5.14 diagrama. Respondentų, kurių psichikos gerovė, apie kurią jie patys pranešė, yra prasta, procentinė dalis pagal patirtį, susijusią su klimato poveikiu jų vietovėje

6 Išvados ir veiksmų galimybės

Iš čia pateiktų internetinės apklausos rezultatų matyti, kad dauguma respondentų jau patyrė ekstremalius meteorologinius reiškinius ir kitokį poveikį, kurį sukėlė arba padidino kintantis klimatas. Didelė dalis respondentų buvo susirūpinę dėl būsimo klimato poveikio. Tos išvados dera su kitomis Europos masto apklausomis (EIB, 2024; EK, 2025a). Vis dėlto dabartinis atsparumo klimato kaitai priemonių įgyvendinimo lygis, kaip nurodė respondentai, tiek namų ūkių lygmeniu, tiek jų kaimynystėje, neatitinka intervencijos lygio, kurio reikalaujama remiantis įgyta patirtimi ir ateities rūpesčiais.

Šiomis išvadomis pritariama tam, kad Europos politikoje daug dėmesio būtų skiriama atsparumui klimato kaitai, ir raginama dėti daugiau pastangų prisitaikant prie klimato kaitos, kartu įgyvendinant jau įgyvendinamą tvirtą klimato kaitos švelninimo darbotvarkę, kuria siekiama apsaugoti Europos gyventojų gerovę ir klestėjimą. Tolesniuose skirsniuose pabrėžiami klausimai, kurie gali būti svarbūs vykstančioms politinėms diskusijoms.

6.1 Būtinybė plačiai įgyvendinti prisitaikymo prie klimato kaitos sprendimus

Šios apklausos išvados atspindi EUCRA rezultatus: visuomenės pasirengimas tebėra menkas, nes politikos įgyvendinimas gerokai atsilieka nuo sparčiai didėjančio rizikos lygio (EAA, 2024a). Todėl labai svarbu, kad prisitaikymo prie klimato kaitos pastangos visoje Europoje būtų nukreiptos ne į planavimą, o į įgyvendinimą.

Remiantis apklausos respondentų nuomone, „ne infrastruktūra grindžiamos“ atsparumo priemonės, kurias šiuo metu įgyvendina valdžios institucijos – ankstyvieji įspėjimai ir perspėjimai, informuotumo didinimo kampanijos ir vandens naudojimo apribojimai sausrų metu – yra dažniausiai pasitaikančios iš visų apklausoje išvardytų priemonių.

Nors šie veiksmai tikrai būtini ir veiksmingi, taip pat labai svarbu intensyvuoti pastangas, kuriomis prisidedama prie klimato poveikio prevencijos (žr. 1.1 lentelę). Reikia plačiai įgyvendinti infrastruktūros prisitaikymo prie klimato kaitos priemones, pavyzdžiui, gamtos procesais pagrįstus sprendimus (pvz., miestų žalinimą) ir paviršinių nuotekų tvarkymą.

Tokie veiksmai paprastai priklauso subnacionalinio ar vietos lygmens valdžios institucijų kompetencijai, tačiau didžiajai daugumai vietos valdžios institucijų trūksta lėšų prisitaikymo prie klimato kaitos planams įgyvendinti (Venner et al., 2025). Todėl svarbu užtikrinti, kad prisitaikymo prie klimato kaitos finansavimas būtų prieinamas vietos lygmeniu.

Respondentai, gyvenantys ne miestuose, buvo mažiau linkę pranešti, kad jų teritorijoje buvo įgyvendintos prisitaikymo prie klimato kaitos priemonės. Nors per pastaruosius porą dešimtmečių daugelis didelių miestų Europoje ėmėsi prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmų (EAA, 2024b), taip pat labai svarbu dėti prisitaikymo pastangas mažesnėse savivaldybėse ir kaimo vietovėse.

Remiantis neseniai atliktu tyrimu, miestai, palyginti su dideliais miestais, dažniau praneša apie politinės paramos trūkumą, darbuotojų gebėjimų nustatyti finansavimo galimybes trūkumus ir sunkumus, susijusius su įvairių prisitaikymo prie klimato kaitos finansavimo šaltinių, be kita ko, iš ES institucijų ir programų, sąlygų ir reikalavimų laikymusi. Todėl jos turi mažiau lėšų prisitaikymo prie klimato kaitos veiksams ir procesams (Venner et al., 2025). Todėl tolesnė parama yra svarbi vietos lygmeniu kaip „prisitaikymo prie klimato kaitos pagrindas“ (EK, 2021 m.). Europos prisitaikymo prie klimato kaitos platformoje „Climate-ADAPT“ teikiama informacija apie įvairias [prisitaikymo prie klimato kaitos galimybes](#) ir pristatomi jų įgyvendinimo [atvejų tyrimai](#).

6.2 Kova su karščiu kaip labiausiai paplitusiu pavojumi sveikatai ir gerovei

EUCRA (EEA, 2024a) nurodo, kad šiluma kelia itin didelę riziką žmonių sveikatai. Didelė procentinė dalis šios apklausos respondentų, kurie patyrė pernelyg didelį karštį, ragina imtis skubių veiksmų šiai problemai spręsti. Visų pirma labai svarbu kovoti su aukšta temperatūra žmonių namuose, kad būtų išvengta mirtingumo ir prastos sveikatos, kuriuos kiekvieną vasarą sukelia aukšta temperatūra (Janoš et al., 2025). Tai

galima padaryti integruojant prisitaikymo prie klimato kaitos priemones ir klimato kaitos švelninimo strategijas į statybos standartus ir praktiką techninių specifikacijų, kodeksų ir saugos priemonių forma (JRC, 2025).

Sparčiai atšilusioje Europoje būtina užtikrinti, kad tvarus vėsinimas būtų prieinamas ir įperkamas visiems piliečiams. Beveik du trečdaliai mažiausiai pasiturinčių šios apklausos respondentų teigė, kad vasarą negali sau leisti tinkamai vėsinti savo namų. Tai pabrėžia neatidėliotiną poreikį užtikrinti, kad vėsinimas būtų prieinamas mažiausias pajamas gaunančioms grupėms. Pagrindiniai tvaraus vėsinimo strategijos elementai:

- skatinti centralizuotą vėsumos tiekimą;
- teikti pirmenybę investicijoms į pasyvaus vėsinimo metodus;
- racionaliai ir vidutiniškai naudoti aktyviojo vėsinimo sistemas;
- kurti mažai energijos naudojančias vėsinimo sistemas, pritaikytas būsimam šiltesniam klimatui (EAA, 2022c).

6.3 Namų ūkių atsparumo skatinimas

Kita sritis, kurią politikos formuotojai galėtų toliau nagrinėti, kad padidintų Europos visuomenės atsparumą klimato kaitai, yra namų ūkių lygmens priemonių, papildančių valdžios institucijų vadovaujamus veiksmus, prieinamumo ir įperkamumo didinimas. EIB duomenimis (2024 m.), 71 proc. europiečių mano, kad yra informuoti apie tai, ką jie gali padaryti, kad galėtų veiksmingai pritaikyti savo namus ir gyvenimo būdą. Tačiau dauguma (60 proc.) nežino apie viešąsias subsidijas ar finansines paskatas jų pastangoms remti – arba dėl to, kad tokių paskatų nėra, arba dėl to, kad informacija apie jas yra prastai paskirstyta.

Apklausoje paaiškėjo, kad nuomininkai, kurie šiuo metu sudaro 31 proc. ES gyventojų (Eurostatas, 2024 m.), yra mažiau pasirengusi grupė, palyginti su namų savininkais. Taigi, imantis veiksmų, kuriais siekiama pritaikyti žmonių būstus, reikėtų atsižvelgti į nuomininkus tiek privačiuose, tiek socialiniuose būstuose. Atitinkamų veiksmų pavyzdžiai būtų dalinės arba visos subsidijos, dotacijos ar paskolos būsto savininkams ir nuomininkams remti, kad jie galėtų investuoti į atsparumo klimato kaitai priemones (EAA, 2025b).

6.4 Pažeidžiamų grupių apsauga

Apklausos rezultatai rodo, kad imantis prisitaikymo veiksmų svarbu atsižvelgti ne tik į mažas pajamas gaunančias grupes ir nuomininkus, bet ir į kitas pažeidžiamas grupes. Visų pirma kyla pavojus jaunimo gerovei, nes jie gyvena dėl precedento neturinčios klimato kaitos. Ankstesni tyrimai rodo, kad daugelis jaunuolių patiria nerimą dėl klimato (Hickman et al., 2021 m.), o tai patvirtina didelė procentinė dalis jaunų šios apklausos respondentų (16–29 m. amžiaus), kurie yra susirūpinę dėl būsimo klimato poveikio.

Didelė dalis respondentų, kurių savikontrolė buvo prasta, nurodė patyrę klimato poveikį ir kartu taikę mažiau namų ūkių lygmens atsparumo didinimo priemonių. Tai rodo, kad reikia sutelkti dėmesį į žmonių sveikatos apsaugą nuo klimato poveikio, įskaitant asmenų, turinčių anksčiau buvusį sveikatos sutrikimų, gerovę.

Kalbant konkrečiai apie psichikos sveikatą kintant klimatui, iš apklausos rezultatų matyti, kad esama ryšio tarp įvairių ekstremalių meteorologinių reiškinių ir prastos psichikos sveikatos. Todėl tikslines psichikos sveikatos strategijas reikia daug labiau nei iki šiol integruoti į politiką ir veiksmus, susijusius su prisitaikymu prie klimato kaitos ir sveikata (plg. Europos klimato ir sveikatos observatorija, 2022; Stewart-Ruano ir kt., 2025 m.).

Jei nebus imtasi skubių veiksmų pažeidžiamiausiems ES piliečiams apsaugoti, tikėtina, kad klimato poveikis dar labiau pablogins žmonių sveikatą. Tiek pilietinės visuomenės subjektai, tiek kai kurios ES valstybės narės neseniai paragino parengti Europos klimato ir sveikatos strategiją (EuroHealthNet, 2025; Europos Sąjungos Taryba, 2025 m.). Tai pabrėžia būtinybę imtis veiksmų ir ES, kaip klimato ir sveikatos klausimus koordinuojančios įstaigos, svarbą.

Apibendrinant, būtina dėti daugiau pastangų Europos, nacionaliniu ir subnacionaliniu lygmenimis, kad būtų toliau didinamas tiek namų ūkių, tiek valdžios institucijų valdomas

6 Išvados ir veiksmų galimybės

atsparumas, siekiant neatsilikti nuo kintančio klimato. Tam reikia imtis sisteminių veiksmų įvairiuose sektoriuose – nuo būsto ir apstatytos aplinkos, finansų ir draudimo iki visuomenės sveikatos.

Santrumpos

EEE	Europos aplinkos agentūra
EIB	Europos investicijų bankas
EUCRA	Europos klimato rizikos vertinimas
ES	Europos Sąjunga
EUROFOUND	Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas

Nuorodos

2025 m. Europos Sąjungos Taryba, 2025 m. gruodžio 2 d. Užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų tarybos (sveikata) posėdžiui skirtas posėdis. ES klimato ir sveikatos strategija“ (https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15753-2025-INIT/en/pdf#:~:text=LIFE.5-,EN,a%20low-carbon%20economy.2)), žiūrėta 2025 m. gruodžio 11 d.

Diakakis, M., et al., 2022 m., „Public Perceptions of Flood and Extreme Weather Early Warnings in Greece“, Sustainability, 14 (16), p. 10199 (<https://doi.org/10.3390/su141610199>).

EK, 2021 m., Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Klimato kaitai atsparios Europos kūrimas. Naujoji ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija“ (COM/2021/82 final) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2021:82:FIN>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 11 d.

EK, 2024 m., Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Su klimatu susijusios rizikos valdymas. Žmonių ir gerovės apsauga“ (COM(2024) 91 final) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52024DC0091>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 11 d.

EK, 2025a, specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 565. Klimato kaita“ (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3472>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 11 d.

EK, 2025a, Bendras komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl Europos parengties sąjungos strategijos (JOIN(2025) 130 final) (<https://webgate.ec.europa.eu/circabc-ewpp/d/workspace/SpacesStore/b81316ab-a513-49a1-b520-b6a6e0de6986/download>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 11 d.

EK, 2025b, Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Sąjungos sveikatos krizių prevencijos, parengties joms ir reagavimo į jas plano rengimas“ (COM(2025) 745 final) (https://health.ec.europa.eu/document/download/30e8929a-3644-4049-a75f-9158345884c9_en?filename=security_com_2025-745_act_en.pdf), žiūrėta 2025 m. gruodžio 11 d.

ECDC, 2021 m., *Organisation of vector surveillance and control in Europe* (<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/organisation-vector-surveillance-and-control-europe>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 19 d.

ECDC, 2023 m., *Culex pipiens group – current known distribution: 2023 m. spalio mėn.*“ (<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/culex-pipiens-group-current-known-distribution-october-2023>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 11 d.

ECDC, 2025 m., *'Aedes' invaziniai uodai. Dabartinis žinomas pasiskirstymas: 2025 m. birželio mėn.*“ (<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/aedes-invasive-mosquitoes-current-known-distribution-june-2025>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 11 d.

EAA, 2017 m., *„Prisitaikymas prie klimato kaitos ir nelaimių rizikos mažinimas Europoje“*, EAA ataskaita Nr. 15/2017 (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/climate-change-adaptation-and-disaster>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 11 d.

EAA, 2020 m., *Urban adaptation in Europe: kaip miestai ir miesteliai reaguoja į klimato kaitą*, EAA ataskaita Nr. 12/2020 (<https://www.eea.europa.eu/publications/urban-adaptation-in-europe>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 11 d.

EAA, 2022a, *Climate change as a threat to health and well-being in Europe: dėmesys karščiui ir infekcinėms ligoms*, EAA ataskaita Nr. 7/2022 (<https://www.eea.europa.eu/publications/climate-change-impacts-on-health>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 11 d.

EAA, 2022b, *Towards 'just resilience': nė vieno nepaliekant nuošalyje*, EAA informacinis pranešimas (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/towards-just-resilience-leaving-no-one-behind-when-adapting-to-climate-change>), žiūrėtas 2025 m. gruodžio 11 d.

EAA, 2022c, *Cooling buildings sustainable sustainable in Europe: tyrinėti klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos ir jų socialinio poveikio sąsajas*, EAA informacinis pranešimas (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/cooling-buildings-sustainably-in-europe-exploring-the-links-between-climate-change-mitigation-and-adaptation-and-their-social-impacts>), žiūrėtas 2025 m. gruodžio 11 d.

EAA, 2024a, *Europos klimato rizikos vertinimas*, EAA ataskaita Nr. 01/2024 (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/european-climate-risk-assessment>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 11 d.

EAA, 2024b, *Urban adaptation in Europe: kas veikia?*, EAA ataskaita Nr. 14/2023 (<https://www.eea.europa.eu/publications/urban-adaptation-in-europe-what-works>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 11 d.

EAA, 2024c, *„Šilumos poveikis sveikatai. priežiūra ir pasirengimas Europoje*, EAA informacinis pranešimas (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/the-impacts-of-heat-on-health>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 11 d.

EAA, 2025a, *Nuo prisitaikymo prie klimato kaitos planavimo prie veiksmų: įžvalgos apie pažangą ir iššūkius visoje Europoje*, EAA informacinis pranešimas (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/from-adaptation-planning-to-action>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 11 d.

EAA, 2025b, *Social fairness in preparation for climate change: kaip tik atsparumas gali būti naudingas bendruomenėms visoje Europoje*, EAA ataskaita Nr. 04/2025 (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/social-fairness-in-preparing-for-climate-change-how-resilience-can-benefit-communities-across-europe>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 12 d.

EAA, 2025c, *„Economic losses from weather- and climate-related extremes in Europe“*, EAA rodiklis (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/economic-losses-from-climate-related>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 12 d.

EAA, 2025d, *„Vieta ir gyventojai, kuriuos bent vieną metų ketvirtį paveikė vandens trūkumo sąlygos ES, matuojamos vandens naudojimo indeksu plius“*, EAA diagrama (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/use-of-freshwater-resources-in-europe-1-1764323013/area-and-population-affected-during?activeTab=265e2bee-7de3-46e8-b6ee-76005f3f434f>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 12 d.

EIB, 2024, *'94% of Europeans support measures to adapt to climate change, according to EIB survey'* (<https://www.eib.org/en/press/all/2024-406-94-of-europeans-support-measures-to-adapt-climate-change-according-to-eib-survey>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 12 d.

EUROFOUND, 2024 m., *„WHO-5 average scores and proportions of people at risk of depression by age group, EU27, 2020–2023“* (<https://www.eurofound.europa.eu/en/surveys-and-data/data-catalogue/who-5-average-scores-and-proportions-people-risk-depression-age-group-eu27-2020-2023>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 12 d.

EUROFOUND, 2025, *Living and Working in the EU e-survey* (<https://www.eurofound.europa.eu/en/surveys-and-data/surveys/living-and-working-in-the-eu-e-survey>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 12 d.

„EuroHealthNet“, 2025 m., *„Skubus raginimas parengti ES klimato ir sveikatos strategiją“*, pranešimas spaudai (<https://eurohealthnet.eu/publication/an-urgent-call-for-an-eu-strategy-on-climate-and-health>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 12 d.

Europos klimato ir sveikatos observatorija, 2022 m., *Climate change and health: Europos nacionalinės politikos apžvalga* (<https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/observatory/policy/national-policies/status-national-policies>), paskelbta 2025 m. gruodžio 19 d.

- Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija, 2024 m., „The dashboard on insurance protection gap for natural catastrophes in a glauštai“ (https://www.eiopa.europa.eu/document/download/bbdc653b-e335-41f0-8293-0d8280a09855_en?filename=EIOPA-BoS-24-473_Dashboard%20on%20insurance%20protection%20gap%20for%20natural%20catastrophes%20in%20a%20a%20nutshell%20-%202024%20version.pdf), žiūrėta 2025 m. gruodžio 12 d.
- Europos Parlamentas, 2024 m., *Policy instruments to tackle social inequalities related to climate change: pagrindinis tyrimas* ([https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU\(2023\)740081](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU(2023)740081)), žiūrėta 2025 m. gruodžio 12 d.
- Eurostatas, 2023 m., „ES statistika apie pajamas ir gyvenimo sąlygas“, Microdata (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/european-union-statistics-on-income-and-living-conditions>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 11 d.
- Eurostatas, 2024 m., *Housing in Europe – 2024 edition* (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/housing-2024>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 12 d.
- Hickman, C., et al., 2021 m., „Vaikų ir jaunimo nerimas dėl klimato kaitos ir jų įsitikinimai apie vyriausybės atsaką į klimato kaitą. pasaulinė apklausa“, *The Lancet Planetary Health*, 5(12) E863-E873 ([https://doi.org/10.1016/S2542-5196\(21\)00278-3](https://doi.org/10.1016/S2542-5196(21)00278-3)).
- Janoš, T., et al., 2025, 'Heat-related mortality in Europe during 2024 and health emergency forecasting to reduce preventable deaths', *Nature Medicine* (<https://doi.org/10.1038/s41591-025-03954-7>).
- JRC, 2017 m., *Overcoming the split incentive barrier in the building sector: Energijos vartojimo efektyvumo potencialo išlaisvinimas nuomos ir amortizacijos, daugiabučių sektoriuose*, JRC techninė ataskaita Nr. JRC101251 (<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC101251>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 12 d.
- JRC, 2025 m., „Prisitaikymas prie klimato kaitos. Apstatytos aplinkos standartai ir strategijos“ (<https://eurocodes.jrc.ec.europa.eu/news/climate-change-adaptation-standards-and-strategies-built-environment>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 12 d.
- Martinez, G., et al., 2025, „Į žmones orientuotas vėsinimas: sveikatos apsauga nuo pavojingo karščio, nuo žmogaus iki planetos“, *International Journal of Biometeorology*, 69, p. 2141-2156 (<https://doi.org/10.1007/s00484-025-02952-1>).
- Stewart-Ruano, A., et al., 2025, „A Critical Gap in Addressing Mental Health in Heat-Health Action Plans Worldwide“, *Dabartinės aplinkos sveikatos ataskaitos*, 12(23) (<https://doi.org/10.1007/s40572-025-00486-7>).
- Tesselaar, M., et al., 2020, 'Regional inequalities in flood insurance affordability and uptake under climate change', *Sustainability*, 12(20), 8734 (<https://doi.org/10.3390/su12208734>).
- Titko, M., et al., 2021, „Population Preparedness for Disasters and Extreme Weather Events as a Predictor of Building a Resilient Society: The Slovak Republic“, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18 (5), p. 2311 (<https://doi.org/10.3390/ijerph18052311>).
- van Daalen, K., et al., 2024 m., „The 2024 Europe Report of the Lancet Countdown on Health and Climate Change: precedento neturintis atšilimas reikalauja precedento neturinčių veiksmų“, „The Lancet Public Health“, 9 (7) p. e495-522 ([https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(24\)00055-0](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(24)00055-0)).
- Venner, K., et al., 2025, 'Kas veda, kas atsilieka? Tarp miestiniai skirtumai Europos prisitaikymo prie klimato kaitos finansavimo ir finansavimo srityje', *Aplinkos mokslinių tyrimų raštai*, 20 (7), p. 074061 (<https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/adde71>).
- PSO, 2024 m., *The World Health Organization-Five Well-Being Index (WHO-5)* (<https://www.who.int/publications/m/item/WHO-UCN-MSD-MHE-2024.01>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 12 d.

PSO Europa, 2021 m., *Heat and health in the WHO European region: atnaujinti veiksmingos prevencijos įrodymai* (<https://www.who.int/europe/publications/i/item/9789289055406>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 12 d.

„World Weather Attribution“, 2024 m., „Climate change and high exposure increased costs and disruption to lives and livings from flooding associated with exceptional heavy rainations in Central Europe“ (liet. „Klimato kaita ir didelis poveikis: padidėjusios išlaidos ir gyvenimo sutrikdymas dėl potvynių, susijusių su potvyniais, su ypatingai dideliais nuostoliais Vidurio Europoje“), (<https://www.worldweatherattribution.org/climate-change-and-high-exposure-increased-costs-and-disruption-to-lives-and-livelihoods-from-flooding-associated-with-exceptionally-heavy-rainfall-central-europe/>), žiūrėta 2025 m. gruodžio 12 d.

Zhang, L., et al., 2025 m., „Būsto ir namų ūkių pažeidžiamumas dėl vasaros perkaitimo: A latent classification for England“, *Energy Research & Social Science*, 125, p. 104126 (<https://doi.org/10.1016/j.erss.2025.104126>).

1 priedas. Ataskaitoje analizuojami gyvenimo ir darbo ES e. apklausos 2025 m. klausimai

Aš n pastaruosius 5 metus, ar jūs patyrėte vieną iš šių dalykų, kur jūs gyvenate?

- Per karšta jūsų namuose
- Per karšta jūsų darbo vietoje ir (arba) švietimo įstaigoje
- Per karšta būnant lauke kaimynystėje
- Jūsų namas ar kiti pastatai aplink jus yra užtvindyti
- Jūsų namas ar kiti pastatai aplink jus yra pažeisti vėjo
- Miškų gaisrai arba jų dūmai, turintys įtakos jūsų kasdieniam gyvenimui
- Daugiau vabzdžių įkandimų nei anksčiau (uodai ar erkės)
- Problemos gauti pakankamai saugaus ir švaraus vandens

Atsakymo parinktys: Taip; Ne; Nežinau; Nenorėčiau atsakyti

Ar esate susirūpinę dėl to, kaip šie klausimai gali paveikti jus ateityje?

- Itin aukšta temperatūra, trikdanči kasdienį gyvenimą ir gerovę
- Dažnesni arba ekstremalesni potvyniai
- Dažnesni ar ekstremalesni miškų gaisrai
- Didesnė tikimybė susirgti uodų ar erkių įkandimais
- Dėl sausrų sumažėjusi prieiga prie saugaus kasdienio vandens
- Sumažėjusios galimybės gauti vietinio ir sezoninio maisto dėl oro sąlygų, turinčių įtakos pasėliams

Atsakymo parinktys: labai susirūpinęs; Gana susirūpinęs; nuosaikiai susirūpinęs; Šiek tiek susirūpinęs; Visiškai nesusijęs; Nežinau; Nenorėčiau atsakyti

Kuris iš šių pokyčių per pastaruosius penkerius metus įvyko jūsų namuose?

- Pridėta izoliacija sienoms ar stogui
- Įrengtas arba patobulintas oro kondicionierius arba vėdinimas
- Įdiegtas arba patobulintas šešėliavimas
- Atsparumas potvyniams (pvz., geresnis drenažas, potvynių užtvartos)
- Surinktas lietaus vanduo, skirtas naudoti namuose / sode
- Įdiegta atsarginė elektros energijos sistema arba generatorius
- Parengė skubios pagalbos rinkinį
- Užtikrintas būsto draudimas apima ekstremalius meteorologinius reiškinius

Atsakymo parinktys: Taip, tai padaryta per pastaruosius 5 metus; Jau įdiegta (įskaitant naujų statinių savybes); Ne, ne vietoje; Nežinau; Nenorėčiau atsakyti

Ar matėte, kaip šie veiksmai vyksta jūsų vietovėje?

- Įspėjimai ar įspėjimai dėl karščio bangų ar kitų ekstremalių meteorologinių reiškinių (tekstiniais pranešimais į mobilųjį telefoną, telefono skambučiais, žiniasklaidoje)
- Informavimo apie riziką ir veiksmus, kurių reikia imtis ekstremalių oro sąlygų atveju, kampanijos

- daugiau sodinamų medžių arba geresnės galimybės patekti į žaliąsias erdves (pvz., parkus);
 - Vėsinimo centrų (t. y. visuomeninių pastatų su oro kondicionieriais) įrengimas
 - Darbo ir (arba) švietimo tvarkaraščių pakeitimai, kad būtų išvengta veiklos karščiausiomis valandomis ar dienomis
 - Potvynių prevencija (pvz., pylimai ar tvenkiniai lietaus vandeniui)
 - Vandens naudojimo apribojimai sausrų metu
 - Uodų kontrolės priemonės (pvz., purškimas ir (arba) fumigacija)
- Atsakymo parinktys: Taip; Ne; Nežinau; Nenorėčiau atsakyti

Ar jūsų šeima gali sau leisti šiuos dalykus?

- Laikyti namus pakankamai vėsius vasarą

Atsakymo parinktys: Taip; Ne; Nežinau; Nenorėčiau atsakyti

Europos aplinkos agentūra, EUROFOUND

Perkaitęs ir nepakankamai paruoštas: Europiečių gyvenimo su klimato kaita patirtis

2026–48 p. – 21 x 29,7 cm

ISBN: 978-92-9480-755-7

doi: 10.2800/6087030

EAA ataskaita Nr. 01/2026

Susisiekimas su ES

Asmeniškai

Visoje Europos Sąjungoje veikia šimtai „Europe Direct“ informacijos centrų. Artimiausio centro adresą galite rasti: https://european-union.europa.eu/contact-eu_en

Telefonu arba el. paštu

„Europe Direct“ – tai tarnyba, kuri atsako į jūsų klausimus apie Europos Sąjungą. Su šia paslauga galite susisiekti: nemokamu telefonu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (kai kurie operatoriai gali imti mokestį už šiuos skambučius) arba šiuo standartiniu numeriu: +32 22 99 96 96 arba e. paštu https://european-union.europa.eu/contact-eu_en

Informacijos apie ES paieška

Internetu

Informacija apie Europos Sąjungą visomis oficialiosiomis ES kalbomis pateikiama svetainėje „Europa“ adresu https://european-union.europa.eu/index_en

ES leidiniai

Nemokamus ir mokamus ES leidinius galite atsisiųsti arba užsisakyti šiuo adresu: <https://op.europa.eu/en/web/general-publications/publications>.

Daug nemokamų leidinių kopijų galima gauti susisiekus su „Europe Direct“ arba savo vietos informacijos centru (žr. https://european-union.europa.eu/contact-eu_en).